

Y

CATECHISM

A ofodwyd allan yn Llyfr
GWEDDI GYFFREDIN,

*Wedi i egluro yn gryno drwy no-
dau Byrrion a sylfaenwyd ar
yr yscryfthyr. Ian.*

Printiedig yn **RHYDYCHEN**
Yn y flwydd **1682.**

Y CATECHISM, *hynny yw*, Athra-wiaeth i'w dyscu gan bob rhyw ddyn, cyn ei ddwyn i'w gaffirmio gan yr Escob.

Cwestiwn. **B** Eith yw dy enw di?
Atteb. N. neu M.
Cwest. Pwy a roddeis yr enw hwnnw arnat ti?

Atteb. Fy nhadau bedydd, a'm mamau bedydd wrth fy medyddio, pan i'm gwnaethpwyd yn aelod i Grist, yn blentyn i Dduw, ac yn etifedd teyrnas nêf.

Cwest. Pa beth a wnaeth dy dadau bedydd a'th fam-mau bedydd yr amser hwnnw trofot ti?

Atteb. Hwy a addawsant, ac a addunasant dri pheth yn fy enw. Yn gyntaf ymwrthod o honof â diafol, ac â'i holl weithredoedd, a rhodres, a gorygedd y bŷd anwir, a phechadurus chwantau y cnawd. Yn ail bod i mi gred-du holl byngciau ffydd Grist. Ac yn drydydd, cadwo honof wynfydedig ewyllys Duw a'i orchymmynion, a rhodio yn yr unrhyw holl ddyddiau fy mywyd.

Cwest. Onid wyt ti yn tybied dy fod yn rhwymedig i gredu ac i wneuthur megis ac yr addawsaft hwy trofot ti?

Atteb. Ydwyf yn wîr, a thrwy nerth Duw felly y gwnaf. Ac ydd wylfi yn mawr ddiolch i'n Tâd nefol, am iddo tyngalw i gyfryw llât lechydwriaeth trwy Iesu Grist ein lachawdr. Ac mi a attolygaf i Dduw rodde i mi ei râd, modd y gallwyf aros yn yr unrhyw holl ddyddiau fy eir-nioes.

Cwest. Adrodd i mi fannau dy ffydd?

Atteb. **C** Redaf yn Nuw Dâd oll gyfoethawg, Creawdr nef a daiar. Ac yn Iesu Grist ei un Mab ef, ein Harglwydd ni: yr hwn a gâed trwy yr Ys sprayd

T Catechism.

glân, a aned o Fair forwyn: a ddioddefodd dan Bontius Pilatus, a groeshoeliwyd, a fu farw ac a gladdwyd, a ddifcynnodd i uffern, y trydydd dydd y cyfododd o feirw; a escynnodd i'r nefoedd, ac y mae yn eistedd ar ddeheu-law Dduw Dâd oll gytoethawg, Oddi yno y daw i farnu byw a meirw. Credaf yn yr Yspryd glân, yr Eglwys lân gatholic, Cymmun y lainct, Maddeuant pechodau, Cyfodiad y cnaud, a'r bywyd tragicwyddol. Amen.

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddyscu yn bennaf yn y pyngciau hyn o'th ffydd?

Atteb. Yn gyntaf yr wyf yn dyscu credu yn Nuw Dâd, yr hwn a'm gwnaeth i a'r holl fydd.

Yn ail yr ydwyf yn credu yn Nuw Fâb, yr hwn a'm prynodd i a phob rhyw ddŷn.

Yn drydydd, yr wyf yn credu yn Nuw Yspryd glân, yr hwn sydd i'm sancteiddio i, a holl etholedig bobl Dduw.

Cwest. Ti a ddywedaist ddarfod i'th Dadau-bedydd a'th Famau-bedydd, addo trosot ti, fod i ti gadw gor-chymmynion Duw; Dywet titheu i mi, pa nifer sydd o honyn?

Atteb. Dec.

Cwest. Pa rai ydynt?

Atteb. **Y**Rhai hynny a lefarodd Duw yn yr ugeinfed bennod o Exodus, gan ddywedyd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, yr hwn a'th ddûg di ym-maith o dîr yr Aipht, o dŷ y caethiwed.

I. Na fydded i ti dduwiau eraill onid myfi.

II. Na wna it dy hun ddelw gerfiedic, na llûn dim ac y sydd yn y nefoed uchod, neu yn y ddaiar isod, nac yn y dwfr tan y ddaiar. Na oſtwng iddynt, ac na addola hwynt: oblegit myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus, yn ymweled â phechodau'r tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur trugaredd i filcedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fyngorchymmynion.

III. Na chymmer Enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer, canys nid gwirion gan yr Arglwydd yr hwn a gymero ei Enw ef yn ofer.

IV. Co-

T Catechism.

IV. Cofia gadw yn sanctaidd y dýdd Sabbath. Chwe diwrnod y gweithi, ac y gwnei dy holl waith. eithr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wás, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dýn dieithr a fydd o fewn dy byrth, canys mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd nef a daiar, y môr, a'r hyn oll sydd ynddynt, ac a orphwysodd y seithfed dydd. O herwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

V. Anrhydedda dy dâd a'th fam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y daiar, yr hon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VI. Na lâdd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ledratta.

IX. Na ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

X. Na chwennych dý dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wás, na'i forwyn, na'i ych, na'i aslyn, na dim ar sydd eiddo.

Cwest. Beth yr wyt ti yn ei ddyfau yn bennaf wrth y gorchymwynion hyn?

Atteb. Yr ydwyf yn dyscu dau beth: fy nylêd tu ag at Dduw, a'm dylêd tu ag at fy nghymmydog.

Cwest. Pa beth yw dy ddyled tu ag at Dduw?

Atteb. Fy nylêd tu ag at Dduw yw, Credu ynddo, ei ofni, a'i garu, a'm holl galon, a'm holl enaid, ac a'm holl nerth, Ei addoli ef, diolch iddo, rhoddi fy holl ymddried ynddo, galw arno, anrhydeddu ei sanctaidd Enw ef a'i air, a'i wasanaethu yn gywir holl ddyddiau fy mywyd.

Cwest. Pa beth yw dy ddyled tu ag at dy gymmydog?

Atteb. Fy nylêd tu ag at fy nghymmydog yw, ei garu fel fi fy hun, a gwneuthur i bob dyn megis y chwennych hwn iddo wneuthur i minneu. Caru o honof, anrhydeddu, a chymorth fy nhâd a'm mam. Anrhydeddu, ac usyddhau i'r Brenhin a'i swyddogion. Ymddarostwng

T Catechism.

i'm holl lywiawdwyr, dyscawdwyr, Bugeiliaid ysprydol, ac athrawon. Ymddwyn o honof yn ostyngedie, gan berchi pawb o'm gwell. Na wnelwyf niwed i neb ar air na gweithred. Bod yn gywir ac yn union ymmbob peth a wnelwyf. Na bo na châs na digasedd yn fy nghalon i neb. Cadw o honot fy nwylaw rhac chwilenna a lledratta, cadw fy nhafod rhag dyweddyd celwydd, cabl-eiriau, na drwg absen. Cadw fy nghorph mewn cymhedorldeb, tobrwydd, a diweirdeb. Na chybyddwyf ac na ddeisifwyf dda na golud neb arall. Eithr dyscu, a llafurio yn gywir, i geisio enill fy mywyd, a gwneuthur a ddylwyf, ymmha ryw fuchedd bynnac y rhyngho bodd i **Ddw** fy ngâlw.

Cwest. Fy aawyl blentyn, gwybydd hyn ymma, nad wyt ti abl i wneuthur y pethau hyn o honot dy hun, nac i rodio yngorchymynion Duw, nac iw wasanaethu ef, heb ei ylpyiol râd ef; yr hwn sydd raid i ti ddyscu yn waftad ymoralw am dano trwy ddyfal weddi. Gan hynny moes i mi glywed a fedri di ddyweddyd gweddi yr **Arglywydd**.

Atteb. **E** In Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteid-dier dy Enw. Deuet dy deyrnas. Bid dy ewyllys ar y ddaiar megis y mae yn y nefoedd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyled-wyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth; Eithr gwâret ni rhag drwg: **Amen.**

Cwest. Pa beth ydd wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y weddi hon?

Atteb. Yr ydwyf yn erchi ar fy **Arglywydd** Dduw ein Tad nefol, yr hwn yw rhoddwr pob daioni, ddanton ei râd arnaf, ac ar yr holl bobl, fel y gallom ei anrhuddu ef, a'i wasanaerhu, ac ufuddhau iddo megis y dilem. Ac ydd wyf yn gweddio ar Dduw ddanfon i ni bob perth angenrheidiol, yn gystal i'n heneidiau, ac i'n cyrph; A bod yn drugarog wrthym, a maddeu i ni ein pechodau; Arhyngu bodd iddo ein cadw a'n amddeffyn

T Catechism.

ffyn ym mhob perig lysprydol a chorphorol: A chau o honaw nyni rhag pob pechod ac anwiredd, a rhag ein gelyn ysprydol, a rhag angeu tragwyddol. A hyn yr ydwyf yn ei obeithio y gwna ese o'i drugaredd a'i ddai-oni, trwy ein Harglwydd Iesu Crist: ac am hynny ydd wyf yn dywedyd, *Amen*, Poet gwir.

Cwest. Pa fawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei flawn. **P**A fawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei flawn. Eglwys?

Atteb. Dau yn unig, megis yn gyffredinol yn anghen-rhaid i Iechydwriaeth, sef, Bedydd, a Swpper yr Arglwydd:

Cwest. Pa beth yr wyt ti yn ei ddeall wrth y gair hwn Sacrament?

Atteb. Yr wyfi yn deall Arwydd gweledig oddi allan, o'rás ysprydol oddifewn, a roddir i ni; yr hwn a ordeiniodd Crist ei hun, megis modd i ni i dderbyn y grás hwnnw trwyddo, ac i fod yn wylt i'n ficcrhau ni o'r grás hwnnw.

Cwest. Pa fawl rhan y sydd mewn Sacrament.

Atteb. Dwy, yr arwydd gweledig oddiallan, a'r gras ysprydol oddifewn.

Cwest. Pa beth yw'r Arwydd gweledig oddiallan, neu'r ffurf, yn y Bedydd?

Atteb. Dwfr: yn yr hwn y bedyddir un, Yn Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd glân.

Cwest. Pa beth yw'r grás ysprydol odditewn?

Atteb. Marwolaeth i bechod, a genedigaeth newydd i gyflawnder. Canys gan ein bod ni wrth naturiaeth wedi ein geni mewn pechod, ac yn blant digofaint, drwy Fedydd y gwneir ni yn blant gras.

Cwest. Pa beth a ddilgwili'r gan y rhai a fedyddier?

Atteb. Editeuwrch, d'yw'r hon y maent yn ymwrthod a phechod: A ffydd, d'yw'r hon y maent yn ddiylcog yn credu addewidion Duw, y rhai a wneir iddynt yn y Sacrament hwnnw.

Cwest. Pa ham wrth hynny y bedyddir plant bychain, pryd na's gallant o herwdd eu hifiengiud gyflawni y pe-thau hyn?

Atteb.

The Catechism.

Atteb. Obligid eu bod yn addaw pob un o'r ddau drwy eu mechiau, yr hwn addewid pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym iw gyflawni.

Cwest. Pa ham yr ordeiniwyd Sacrament Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Er mwyn tragicwyddol gôf am aberth dioddefaint marwolaeth Crist, a'r Ileshad yr ydym ni yn ei dderbyn oddiwrtho.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddiwallan, neu'r Arwydd, yn Swpper yr Arglwydd?

Atteb. Bara a gwin, y rhai a orchymmynnodd yr Arglwydd eu derbyn.

Cwest. Pa beth yw y rhan oddifewn, neu'r peth a arwyddocceir?

Atteb. Corph a gwaed Crist, y rhai y mae'r ffyddloniaid yn wir ac yn ddiâu yn eu cymmeryd ac yn eu derbyn, yn Swpper yr Arglwydd.

Cwest. Pa leshad yr ydym ni yn ei gael wrth gymmeryd y Sacrament hwn?

Atteb. Cael crythau a diddanu ein heneidiau drwy Gorph a gwaed Crist, megys y mae ein cyrph yn cael drwy'r bara a'r gwîn.

Cwest. Pa beth sy' raid i'r rhai a ddêl i Swpper yr Arglwydd ei wneuthur?

Atteb. Eu holi eu hunain, a ydynt hwy yn wir edifeiriol am eu pechodau, a aeth heibio, ac yn sicr amcanu dilyn buchedd newydd: a oes ganddynt ffîd fywiol yn nrhugaredd Duw drwy Crist, gydâ diolchus gôf am ei angen ef, ac a ydynt hwy mewn cariad perffaith a phôb dyn.

¶ Bid i Gurat pob phwyf yn ddiesceulus ar y Suliau a gwyliau ar ol yr ail llith o'r Gosper ddysgu ar osteg yn yr Eglwys, a holi cynnifer o blant ei Blwyf, ac a ddanfonwyd ato, megis y tybio efe fod yn gymbesur yn rhyw bart o'r Catechism hwn.

CATECHISM

*A osodwyd allan yn llyfr
GWEDDI GYFFREDIN,
wedi ei egluro ar fyrr eiriau.*

N. neu M.] **Y** Mac'r henw Cristiano-gawl a roddwyd yn y bedydd, yn dwyn ar gôf y a Fydd Cristian-nogawl, yn yr hon y bedyddiwyd y neb, a henwyd y pryd hynny; ac ete hefyd gan ddwyn arno henw Crist, a elwir yn **b** Gri-stion, ac felly a **c** wahanir oddiwrth ddy-nion o grefyddau eraill, megis Iddewon, Tyrciaid, a phaganiaid.

a Act. 19. 4, 5.

b 1 Pet. 4. 16.

c Math. 23. 8.

Fynhadau bedydd a'm mammau bedydd wrth fymedyddio.] Henwau a roddid yn arferol i blant pan dderbynnyd hwy i'r Eglwys drwy **d** enwaediad, i'r hwn y mae **d** Luc. 2. 31. **e** Bedydd yn Sacrement cyfattebawl. A'r **e** Col. 2. 11, 12. henwau hyn a roddid weithiau gan **f** Rie- **f** Gen. 21. 3. ni, ac weithiau gan **g** eraill, drwy fodd y **g** Ruth 4. 17. **h** Rhieni.

d Luc. 1. 59, 60, 61.

Pan i'm gwnaeth hwyd &c.] Tair i'r hager- **i** Gal. 5. 27. faint a roddir i'r Cristion bedyddiol, neu'r Credadyn.

1. Efe yr hwn * wrth natur a **k** ym estro- **k** Eph. 3. 12. nafai ei hun oddiwrth Crist, a wneir yr

* Drwy natur.

B

awrhon

*awrhon yn aelod o honaw, hynny yw, yn
laelod or m corph dirgel hwnnw yr Egl-
wys, o ba un Crist yw'r pen.*

*1 Eph. 5. 30. 2 Eph. 2. 3. 3 Jo. 3. 1.
Gal. 4. 5.*

*awrhon yn aelod o Honaw, hynny yw, yn
laelod or m corph dirgel hwnnw yr Egl-
wys, o ba un Crist yw'r pen.*

*2. Gan fod yn aelod o Crist, efe yr hwn
wrth natur oedd yn n blentyn digofaint,
a wneir yr awrhon yn o blentyn i Dduw
trwy Fabwyfiad, trwy Crist mab Duw
wrth natur.*

q Mat. 25. 41. 5 Rhuf. 8. 16, 17. 6 Luc. 12. 32.

*3. Gan fod yn fab Duw, efe yr hwn oedd
wrth natur yn blentyn Colledigaeth, ac
yn q rhannog a'r Cythraul, a'i Angylion,
a wneir yr awrhon yn Etifedd i dduw, ac
yn gydetifedd â Christ yn f Nheyrnas go-
goniant.*

Hwy a addawsant ac a addunasant &c.]
1 Eslay. 8. 2, 3. 2 Ester 2. 7.

*Trwy gynnal yr hen arfer o Dystion neu
feichniafon, wrth roi henwau ar Blant
wrth eu bedyddio, gofal Crefyddol a gym-
merir am dduwiol feithrin y Plant a fe-
dyddir: yn bennaf, Rhag digwyddiad
marwolaeth, neu esceulufra y Rhieni.
Er hynny y Rhieni a orchymwynnir yn
eglur i fod yn wddiwyd i ddysgu eu plant
eu hunain yn Sandaidd air Duw, au z mei-
thrin hwynt yn Addysg, ac Athrawiaeth
yr Arglwydd.*

*Tri pheth yn fy enw &c.] Megis y sic-
crheir yn y Bedydd dair Rhagorfraint i'r
neb a fedyddir, neu'r Credadyn: felly yn ei
y Deut. 26. 17, 18. enw ef yr y addewir cyflawniad tri pheth.*

*1. Ymwrthod o honof a Diafol &c.] Y
peth cyntaf a addawyd tros yr hwn a fe-
dyddiwyd, yw ymwrthodiad a'i z dri gelyn
yisprydol, y Cythraul, y bŷd a'r cnawd.*

*Y Gelyn yisprydol cyntaf yw'r Cythraul,
yw'r*

yr hwn ydyw yspryd drwg, neu Angel a col- ^a 2 Pet. 2. 4.
ledig, ac sydd i ni ei ymwrthod, oblegid
ei fod,

1. Yn temptio i bechod ; ac felly a el-
wir yn ^b Demptiwr ; ^b Mat. 4. 3.
2. Yn cyhuddo am bechod ; ac felly a
elwir y Diafol, a'r ^c Cyhuddwr ; ^c Dat. 12. 10.
3. Yn Rhwyfstro rhag gwneuthur Daio-
ni ; ac felly a elwir ^d Satan, neu'r gwrth- ^d Zach. 3. 1.
wynebwr.

Gweithredoedd y Cythraul ydynt yn
e gyffredinol yr holl bechodau a wneir yn ^e 1 Jo. 3. 8.
ol ei ^f siampl ef, megis Mwndwrn, Cel- ^f Jo. 8. 44.
wydd ar cyffelyb.

Rhodres a gorwagedd y byd anwir hwn
&c.] Yr ail Gelyn ysprydol i ymwrthod
âg ef, yw y ^g bŷd presennol drygionus ^g Gal. 1. 4.
hwn gyda'i wagedd.

Wrth y byd, y mae yma ei ddeall, nid
y byd elfyddol; neu drefnus osodiad y
h creaduriaid gweledig, yrhai ^h nt i dda; ^b Acts 17. 24.
nag yn unig y ⁱ bŷd rhesymmol o ddynol
ryw, yr hwn nid yw yn ⁱ hollawl yn ddrwg; ⁱ 1 Tim. 4. 4.
ond wrth y byd y deâllir yma y ^j bobl ⁱ Jo. 15. 19.
hynny o'r bŷd, a ydynt elynion i dduwiol-
deb, a'r ⁿ creaduriaid eraill yn y bŷd, y ⁿ 1 Jo. 2. 15.
rhai y mae y Cythraul, ei ^o dywyfog ef yn ^o Jo. 14. 30.
eu harseru megis P abwydau a maglau i ^p Mat. 4. 8, 9.
ddenu dynion i bechu.

Rhodres a gorwagedd y bŷd hwn, a
q ddosparthir i. ^q 1 Jo. 2. 16.

1. Chwant y cnawd, yr hwn yw ^r dy- ^r 2 Tim. 3. 4, 5.
fyrrwch.
2. Chwant y llygad, yr hwn yw ^s golud: ^s 1 Tim. 6. 9.
3. Balchder buchedd, yr hwn yw ^t An- ^t Jer. 45. 5.
rhydedd. A'r rhaín ydynt yn dyfod i fod
yn niweidiol i dduwioldeb, pan y rhoir

a Jac. 4. 4.

u serch arnynt yn anweddai, yn Anghymmhedrol, ac yn ammhrydol.

w Gal. 5. 24.

A holl bechadurus *chwantau y cnawd.*] Y trydydd gelyn ysprydol i ymwrthod âg ef, yw w y cnawd ai chwantau.

x 1 Cor. 15. 39.

Wrth Gnawd yma, ni ddeallir yr amryw rywogaethau ar x greaduriaid bywiol, y rhai a wneir o gnawd y natur dynol, na z breuol gorh dyn, y rhai a elwir weithiau yn gnawd.

y Ef. y. 58. 7.

Ond cnawd yw llygredigaeth a anfarweiddiedig yr enaid, yr hon sydd belyni-aeth yn erbyn Duw, oblegidei bod,

z 1 Cor. 15. 50.

1. *Yn ein rhwystro ni rhag gwneuthur da, ac yn 2. Yn ein tueddu ni i wneuthur drwg.*

a Rhuf. 7. 25.

Chwantau pechadurus y cnawd ydynt yr amryw wniau e anystywallt, a f drygionus drachwantau yr ewyllys, drwy ba rai y croesawir temptasiwnau y Cythraul, ac y camarterir pethau g da'r byd i bechod.

b Rhuf. 8. 7, 8.

c Gal. 5. 17.

d Rhuf. 7. 23.

e Gal. 5. 19, 20, 21.

f Jac. 1. 14.

g 1 Tim. 6. 10.

In ail bod i mi gredw &c.] Yr ail peth a addawyd tros yr hwn a fedyddid yw h Ffydd neu * i greduniaeth Cristianogrydd.

h Acts 8. 36, 37.

i Acts 26. 27, 28.

Trwy Greduniaeth ni ddeallir yma yn unig Ffydd Historiawl, y cyfryw un ac a all fod gan y k Cythraul, a dynion drwg.

Nag yn unig i Ffydd Rhyteddodau, y cysryw un ac a allai fod gan Suddas fradwr, a phroffeswyr drygionus eraill ar grefydd:

Nag yn unig Ffydd n amserol, y fath ac a ddichon fod gan o rgrithwyr.

Ond y Ffydd hon yw gralusol waith yr

* *atbrauiaeth Christianog.*

p yspryd

Yspryd glan, drwy'r hwn y nerthir q ca- ^{p 2} Cor. 4. 13.
lon dyn i'r gydsynnio, ac i hyderu * ar wi- ^q Rhuf. 10. 10.
rioneddfsgair Duw, ac Esengyl Jechydwri- ^r Jo. 3. 33.
aeth dyn. ^{/ Eph. 1. 13.}

Gwrthdrychiad athrawiaethol Ffydd
Cristion yw yn gyffredinol, yr a holl yscry- ^z A&s 24. 14.
thyr lân, ac yn fwy neillduol u holl byng. ^u Luc. 24. 25.
ciau y w Grefydd Gristianogawl. ^w Jo. 20. 31.

Y Ffydd hon sydd anghenrheidiol i
bawb, gan ei bod hi yn ddyledswydd a or-
chymmynnir gan z dduw, ar modd y heb ^x Jo. 3. 23.
pa un nid all dŷn fod yn gadwedig. ^y Marc 16. 16.

*In drydydd cadw o honof wynfydedig e-
wyllys duw &c.]* Y trydydd peth a adda-
wyd tros yr hwn a fedyddiwyd yw z u fudd- ^z Luc. 3. 12.
dod i a holl ewyllys Duw, a bddatcuddi- ^a Jer. 7. 23.
wyd yn ei gyfreithiau. ^b Psal. 40. 8.

Yr u fudddod hwn sydd gyffredinol

1. O herwydd y † Gwrthdrychiad oble-
gid fod y dŷn u fudd yn ei ddymuniad yn
cadw a holl orchymnnion Duw; ^c Psal. 119. 128.

2. O herwydd y * † Gorgynhwysiad ob-
legid ei fod yn eu cadw hwynt, a'i d holl ^d Deut. 26. 16.
galon;

3. O herwydd y Parhâd, oblegid ei fod

* ar air gwirionedd Duw.

* fannodan.

† Object neu gwrtbedrychiad yw'r peth a
osodir o flaen un i edry charno, fyfyr, neu
i w wneuthur.

* Gorgynhwysiad.

† Subject neu gorgynhwysiad yw yma y
peth sydd yn cynhw yfy'r edrychiad, myfyrdod
neu'r weishred.

• *Luc. 1. 74, 75.* ef yn rhodio ynddynt • holl ddyddiau ei fywyd.

f Gal. 2. 16.

g Rhuf. 10. 5.

h Rhuf. 10. 9.

Nid yw dŷn yn gadwedig trwy fodion y Cyfammod o f weithredoedd, ammod pa un yw perffaith g u fudd-dod, ond trwy Gyfammod Gras, **h** ammod yr hwn ydyw gwir ffydd, * etto mae'r u fudd-dod hwn, a ofynnir yn anghenrheidiol, oblegid mai trwyddo,

i Mat. 5. 16.

k 1 Pet. 3. 1, 2.

l Jac. 2. 18.

1. Y i gogoneddir Duw

2. Yr ennyllir, ac yr Adeiladir ein **k** cymmydog.

3. Y Cyflawn heir ein **l** ffydd ni ein huna in.

m 2 Tim. 1. 13.

Onid wyt ti yn tybied dy fod yn rhwymedig i gredu, ac i wneuthur &c.] Credu a gwneuthur, m neu ffydd a gweithredoedd da, sydd yn cynhwys holl athrawiaeth, ac ymarfer cristianogrwydd, a'r rhain nid ydynt i'w **m** gwahanu, oblegid fod o ffydd heb weithredoedd yn farw, ac nad all gweithredoedd **P** heb ffydd ryngubodd i Dduw.

q Psal. 119. 106, 107.

Trwy nerth Duw felly y gwnaf, ac yr wyf yn mawr ddiolch &c.] Heb law ein **q** llawn-fwriadau * ar u fudd-dod i Dduw, fe a ofynnir yn bennaf i ni geisio help neugammorth gantho ef, fal yr u fuddhaom iddo ef. Y moddion trwy + y rhai y mae ceisio Duw am gynnorthwg, ydynt **q** ddiolch-garwch am drugareddau y sprydol a dder-

r Col. 1. 3.

* etto yr u fuddod hwn, yn gwneuthir gweithredoedd da, a ofynnir.

* o u fuddod. + ba rai.

byniwyd

ei byniwyd yn barod, a ^fGweddi am wafta- ^fCol. 1. 9.
dol gynhaliaeth o'i rastros yr amser sydd
i ddyfod.

*Am iddo fyngalw i gyfryw ffordd Jechyd-
wriaeth &c.]* * Galwad sydd naill ai ^t cy. ^t Mat. 22. 14.
ffredinol, ai yspysol ac affeithiol. Gal-
wad cyffredinol yw hwnnw, drwy ba un y
gelwir ^ucenedl, dinas, neu deulu i wy. ^uPsal. 147. 19,
bodaeth y moddion o jechydwriaeth. Gal-^{20.}
wad yspysol neu affeithiol yw hwnnw,
drwy yr hwn y mae Duw yn w ^w galw ei ^w Rhuf. 8. 30.
^xEtholedigion allan o'u cyflwr naturiol ^x 1 Pet. 2. 9.
bechod, i y sancteiddrwydd, ac Jechyd. ^y 2 Thes. 2. 13,
wriaeth trwy Grifft Jēsū; a hynny yn ar-^{14.}
ferol trwy'r moddion o bregethu yr Efendy.

*Ac mi attolygaf i ddurw roddi i mi ei ras
&c.]* Er mwyn Cyflawniad pob gwei-
thred dda, y mae Duw trwy ei ragflaenol
râs, yn rhoi'r ^zewyllys, trwy ei gynnor. ^z 2 Cor. 3. 5.
thwyol râs y mae'n rhoddi y ^a gallu; a ^a Phil. 2. 13.
thrwy ei berfffeithiol râs y mae yn rhoi'r
^bweithred, neu'r cwbl-had. ^b Phil. 1. 6.

Adrodd i mi Fannau dy ffydd.] Athra-
wiaeth y ffydd grifftianogawl a draddo.
dwyd gynt mewn cffurt o eiriau, ac felly ^c 2 Tim. 1. 13.
a ^d gynneswyd ar gyhoedd cyn derbyniad ^d Acts 8. 36, 37.
bedydd.

† Y PWNG CE CYNTAF.

Credaf yn Nuw.] Y pwng cyntaf hwn
yw ^e sylfaen y cwbl sydd yn canlyn. ^e Jo. 14. 1.

* Galwad Duw.

† Y Bannod cyntaf.

Duw

f Psal. 90. 2.
 g Jo. 4. 24.
 h Exod. 3. 14.
 i Esay. 44. 6.
 k Acts 17. 24, 25.

l 2 Cor. 11. 31.

m Jo. 5. 18.
 n Rhuf. 8. 32.
 o Jo. 20. 17.
 p Mar. 16. 36.

q Acts 17. 24.
 r Heb. 11. 3.
 s Exod. 20. 11.
 t Col. 1. 16.
 u Neh. 9. 6.
 w Heb. 1. 3.

Duw yw *fyspryd* g *tragwyddol*, *h* han-fod yr hwn sydd o honaw ei hun, hynny yw, yr hwn nid yw o neb arall: Ac am hynny nid oes * ond un *gwir* Dduw i yn unig, oddiwrth yr hwn y mae *k* pob peth yn cael ei fod.

Dad holl gyfoethawg] Efe yw i Tad Crist er ys *tragywyddoldeb*, ac a elwir yn Dâd Crist ei *m* hun, megis ac y gelwir Crist yn fâb Duw ei *n* hun. Acer mwyn Crist, Duw hefyd yw o ein Tâd nefol ninnau, ac a ddichon wneuthur erom ni *P* beth bynnag a fynno.

Creawdr Nef a Dalaar.] Drwy y nef ar ddaiar y deallir yr holl *q* fyd, a phob peth a'r sydd ynddo, yr hyn *a* *greawdd* Duw o ddim trwy ei air, mewn *schwe* diwrnod, er ei *t* ogoiant ei hun. Ac y mae efe yn waftadol yn *u* cynnal pob peth trwy yr un-rhyw *w* air ei nerth.

YR AIL PWNGCE.

x Acts 8. 37.
 y Mat. 1. 21.
 z Acts 4. 12.
 a Jo. 1. 41.
 b Acts 10. 38.
 c 1 Cor. 1. 30.
 d 1 Bren. 19. 16.
 e Exod. 40. 13.
 f 1 Bren. 1. 34.

Ac yn Jesu Crist.] Yn yr ail pwngc hwn, yr ydym yn *x* profetelu ein *flidd* ynghrist Jesu. y Jesu sydd yn arwyddocau Je-chawdwr, ac efe a alwyd felly, oblegid mai 'r Mab Duw hwn, yw'r unig *z* Jechiawdwr dynol ryw. A Crist neu'r *a* Messias sydd yn arwyddocau enneiniog ; ac a alwyd felly, oblegid ei *b* enneiniog ef i dair *c* swydd, yn enwedigol, i Swyddau *d* Prophwyd, *e* Offeiriad, *a* *f* Brenhin ; pa dri tan y gyfraith a enneiniwyd mewn modd Ysbytiol.

Crist, fal y mae efe yn Brophwyd, sydd

* *ond un unig wir Dduw.*

yn

yn gaddyscu ei Eglwys oddiallan trwy ei ^g Luc. 4. 18.
air, ac ^h oddimewn trwy ei Yspryd. ^b Luc. 24. 45.

Fal y mae efe yn Offeiriad, y mae efe
yn gwneuthur i cymmod ei Eglwys trwy i Tim. 2. 5, 6.
Daliad yr jawn, a wnaeth efe unwaith ar
y groes, a'ik waftadol eirioledd y mae efe ^k Hebr. 7. 25.
fyth yn ei wneuthur ar Ddeheulaw ei Dad
yn y nef.

Fal y mae efe yn Frenhin y mae 'n i lly. ^l Eph. 1. 22.
wodraethu, ac yn ^m amddiffyn ei Eglwys. ^m Eph. 5. 23.

Ei un Mab ef.] Ynghrist y mae ⁿ dwy ⁿ Mat. 1. 23.
natur, set Duwiol natur, neu natur Duw;
a Dynol natur, neu natur dŷn. O her-
wydd ei dduwiol natur, fe'i gelwir ef yn
• uniganedig fab Duw, ac y mae o'i P un ^o Jo. 1. 18.
hanfod dduwiol a'i Dâd; O herwydd ei ^P Jo. 10. 30.
ddynol natur, efe a elwir yn ^q fab dŷn. ^q Mat. 16. 13.

Ein Harglwydd ni.] Y titl hwn, Argl-
wydd, yr hwn ^r amryw fodd a roddir i ^r Cor. 8. 5, 6.
ddynion, yma yw y llyfylol briodoliaeth
Crist, ^s Ardderchoccaf Arglwydd yr Ar- ^s Dat. 19. 16.
glwyddi: i'r hwn y perthyn ^t gyflawn ^t A& 10. 36.
Arglwyddiaeth ar bawb ac ^u ufudd-dod ^u Phil. 2. 10, 11.
gan bawb.

Y TRYDYDD PWNGC.

Yr hwn a gafwyd trwy'r Yspryd Glân.] Yn
y trydydd pwngc hwn y cyffeslwn, pan
^v wnaed Crist o hâd Dafydd yn ol y cnawd, ^v Rhuf. 1. 3.
fe'i ^x gwnaed yn debyg i ^y nymmhob peth, ^x Heb. 2. 17.
eithr y heb bechod. Canys gan ei gael yn, Heb. 7. 26.
unig trwy ^z weithrediad yr Yspryd glân yr ^z Luc. 1. 35.
C oedd

oedd yn Sancteiddiolaf yn ei ddynol enaid a chorff.

a Ruth 2. 20.

b 1 Cor. 15. 21, 22.

c Gal. 4. 4.

d Mat. 1. 23.

e Mat. 1. 1.

A aned o Fair forwyn.] Fal y byddai Crist yn a gâr agos ini, ac yn abli'n prynnu drwy dalu ein dylêd, yn yr un natur ddynol, ymmha un yr aethom ynddi: Anghenrheidiol ydoedd, y byddai ete o'r hât y wraig. Ac mal yr ymddangos ei fod y Messiah, yr hwn a addawyd, anghenreidiol oedd ei denu ef o torwyn o'r hiliogaeth Dafydd.

Y PEDWERYDD PWNGC.

A ddioddefodd tan Bontius Pilatus.] Yn y pedwerydd pwngc hwn, yr addefwn, ddarfod i f Grift yn ol e prophydoliaethau yr yscrythyr, ddioddef yn ei natur ddynol, yn gyfal yn ei h enaid a i gorff; Yn ei natur ddywiol nid allai ddioddef. Canys efe a Draddodwyd i Bontius Pilat, yr hwn oedd y pryd hynny y llywiawdr Rhyfeiniaidd yn Judæa, yr hwn gan ei fod yn wr gwedi ymroi i m greulonder, a'n chyd-synniad pechadurus a o gondemniodd Grift i'w groeshoelio.

f Act. 3. 18.

g 1 Pet. 4. 1.

h Mat. 26. 38.

i Jo. 19. 1, 2, 3.

k 1 Tim. 6. 15, 16.

l Mat. 27. 2.

m Luc. 13. 1.

n Mar. 15. 15.

o Luc. 23. 23, 24.

p Gen. 22. 6.

q Jo. 19. 17.

r Jo. 3. 14.

s Phil. 22. 16.

A groeshoeliwyd.] Megis y dŷg p Isaac y coed, a baratowyd i'w losgi ef: felly y dŷg Crist ei groes ei hun. Ac megis y derchafodd p Moses y farph yn yr anialwch ar Drostan: felly derchafwyd Crist ar y groes; wrth yr hon yr hoeliwyd ei fddwylo a'i dracd ef.

A thrwy y gwilyddus, a'r felldigedig farwolaeth, ^c boenau hon, ar y groes y ^a Heb. 12. 2. gwnaeth Crist ^b jawn tros ein pechodau, ^c ^d Pet. 2. 24. ac a'n rhyddhaodd oddiwrth ^w felldith y ^w Gal. 3. 13. gyfraith.

A fu farw.] Megis tan y gytraith y rhoddwyd yr ^x aberthau tros bechod i far- ^x Lev. 4. 29. wolaelth: felly y Crist trwy ddioddef an- ^y Heb. 9. 28. geu, a ddaeth i fod yn offrwm tros bechod. Acer i'w ^z elynion ei roi ef i farwolaeth, ^z Mar. 10. 33,34. etto efe yn ^a ewyllysgar a roddodd i lawr ^a Jo. 10. 17, 18. ei einioes. A'r gwaed a dywalltodd efe oedd o brîs anfeidrol, oblegid ei fod yn ^b waed y cyfryw, ac oedd yn Dduw, ac yn ^b A&t. 20. 28. ddyn.

Yn y farwolaeth hon, ^c Enaid ein Je- ^c Luc. 23. 46. chawdr a wahanwyd oddi wrth ei ^d gorff, ^d Luc. 23. 53. ond ni wahanwyd mo'i enaid, na'i ^e gorff ^e Mat. 28. 6. oddiwrth ei Dduwdod.

Ac a gladdwyd.] Crist a gladdwyd yn ol ^f arfer yr Iddewon, hynny yw, ^a ^f Jo. 19. 40. ^g rwymwyd mewn Bedd-ddillad gida phêr- ^g Mat. 27. 59,60. aroglau, ac a osodwyd yn y bedd, gan dreiglo maen mawr wrth ddrws y bedd wrth yr hyn, y mae'n eglur ei fod efe yn ^h siccr wedi marw, ac hefyd iddo efe yn ol ^b A&t. 2. 29. hynny mor ⁱ siccr gyfodi oddiwrth y ⁱ A&t. 13. 29,30. meirw.

Descynnodd i Uffern.] Wedi marw Crist, a'i gladdu, ei ^k enaid a'i gorff a barhau- ^k A&t. 2. 31. fant tros amser mewn cyflwr gwahanol tan ^l reolaeth Angeu; yr hwn gyflwr a ar- ^l Rhuf. 6. 9. wyddocceir weithiau Drwy'r ^m bedd, neu ^m Psal. 89. 48. ⁿ Uffern. ⁿ 1 Cor. 15. 55.

Yn ol y tair gradd o Ddarostyngiad Crist, sef, ei Anedigaeth, ei Farwolaeth,

a'i Gladdedigaeth tan reolaeth angeu: Y Canlyn y rair gradd o'i Dderchafiad, sef ei Adgyfodiad, ei Escyniad a'i Ogoneddiad yn y nef.

Y PUMMED PWNGC.

T trydydd dydd y Cyfododd o feirw.] Yn y pummed pwngc hwn y cyffeswn, na

¶ Act. 13. 36, 37.

o welodd corph Crist lygredigaeth, fel y gwnaeth cyrph y Patriarchiaid: oblegid nad oedd p' bossibl ei attal ef tan feddiant marwolaeth: am hynny megis y cyfodwyd

p Act. 2. 24.

q Heb. 11. 17, 19. I Isaac mewn ffigur oddiwrth y meirw: felly y cyfododd Crist yn wir ddiau. Oblegid yr un corph ac enaid ein Jechawdr, y rhai a wahanwyd trwy farwolaeth,

r Luc. 24. 34. a ailunwyd yn ei adgyfodiad, a hynny trwy ei dduwiol allu ei hun.

s Luc. 24. 39.

t Jo. 2. 19, 21, 22. b Jo. 10. 17, 18. c Jo. 12. 39. d Jo. 14. 12, 13. e Dat. 1. 10.

w Luc. 24. 46. f Luc. 24. 46. g Heb. 11. 17. h Heb. 10. 24. i Luc. 24. 51. j Act. 1. 9. k Eph. 4. 10. l Jo. 14. 2, 3.

Efe a adgyfododd y w trydydd dydd, yr hwn oedd y dydd cyntaf o'r wythnos, ac hwn mewn Coffadwriaeth o'i adgyfodiad ef, a elwir y dydd yr Arglwydd.

Y CHWECHED PWNGC.

A Escynodd i'r nefoedd,] Yn y chweched pwngc y cyffeswn, mai fel yr oedd yr

z Heb. 9. 7.

z Archoffeiriad tan y gyfraith yn myned unwaith bob blwyddyn i'r Cyslegr Sancteiddiolaf: felly Crist Archoffeiriad y

m Heb. 9. 11, 12.

daionus bethau a fyddent, a b dderchafodd unwaith yn c lleol, ac yn d weledig i'r

n Heb. 4. 10.

e nef y nefoedd, fal y f paratoci efe le i ni, ac y derbyniesi ni iddo ef.

f Jo. 14. 2, 3.

Ac y mae yn eistedd ar ddeheulaw Duw
Tâd ollgyfoethog.] Wedi i Crist escyn i'r
nef, efe a ^g eisteddodd neu a ^h safodd ar ^g Mar. 16. 19.
ddeheulaw Duw hynny yw, megis Bren- ^b Act. 7. 5, 6.
hin, a barnwr, efe a gymmerodd ei ⁱ drig- ⁱ 2 Pet. 3. 22.
fan ^k mewn mawredd a ^l gallu, ^m goruwch ^k Heb. 8. 1.
yr holl greaduriaid yn y nef a'r ddaiar. ^l Mat. 26. 64.
^m Eph. 1. 20, 21.

Ac oblegid ei fod yn eistedd ar ddeheu-
law y Tâd ollalluog, y mae yn gwblabl i
ⁿ o'rescyn ei holl elynion, ac hefyd i ^o ei- ⁿ Psal. 110. 1.
riol tros y rhai ydynt eiddo ef, ac i ^w ^o Rhuf. 8. 34.
^p cadw yn Dragwydd. ^p Dat. 3. 21.

Y SEITHFED PWNGC.

Oddiyno y daw i farnu byw a meirw.]
Yn y seithfed pwngc hwn y cyffesswn, y
^q Daw Crist yr ail waith o'r ^r nef, mewn ^q Act. 1. 11.
gogoniant mawr, i ^s farnu y býd. ^r Mat. 24. 30.
^s Act. 17. 31.

Yn y farn ddiweddaf hon^t Crist ei hun, ^t Jo. 5. 22, 27.
megis pen barnwr, a rydd y farn ddiwe-
ddaf, a'r ^u Saint a roddant eu barn hwy- ^u 1 Cor. 6. 2.
then o'u boddiant.

Pawb a fernir, yn gyfystal y rhai a fyddant
yn ^w fyw, a'r ^x ddyfodiad yr Arglwydd, a'r ^w 1 Pet. 4. 5.
meirw, y rhai a adgyfodir. ^x 1 Thes. 4. 15.

Hwy a fernir am y bob peth, a wnaed ^y 2 Cor. 5. 10.
yn y corph, pa un bynnag ai da, ai drwg:
a hynny wrth ^z lyfr hollwybodaeth Duw, ^z Dat. 20. 12.
llyfr y bywyd, a cydwybod, a'r yscruthyr ^a Rhuf. 2. 15, 16.
lân.

YR WYTHFED PWNGC.

Credaf yn yr Ispryd glân.] Yn yr wyth-
fed

b Jo. 5. 7.

c Act. 5. 3, 4.

d Jo. 14. 26.

e Jo. 15. 26.

f Act. 13. 2.

g Jo. 14. 16.

h Rom. 5. 5.

i 2 Thes. 2. 13.

fed pwngc hwn, yr ydym yn prossesfu ein bod yn credu yn yr Yspryd glan, yr hwn o herwydd ei natur, yw y ^b trydydd person yn yr hanfod dduwiol, ac am hynny sydd ^c wir Dduw, ac megis y mae efe yn dei-lliau oddiwrth y ^d Tad a' ^e Mab, felly y mae efe hefyd yn ^f Berson ^g gwahanrhe- dol oddiwrth y ddau.

O herwydd ei swydd, efe a elwir yr ^h y- spryd glân, oblegid ei fod efe yn cyflawni ein calonnau, âg ysprydol a chadwediol ddoniau trwy ei waith o ⁱ Sancteiddiad.

Y NAWFED PWNGC.

Yr Eglwys lân gatholic Cymmun y Saint.]

Yn y nawfed pwngc hwn wrth Eglwys Dduw y deallir ^k Corpholaeth, neu gyffre- din deulu yr ^l holl wir ffyddloniaid.

Eglwys Dduw a ^m sylfaenwyd ar Graig: Oblegid mai ⁿ Crist yw ei sylfaen berson- awl hi; a' ^o r Apostolion a'r Prophwydi yw ei Sylfaen athrawiaethol. A'i harwyddi- on ydynt pur ^p bregethiad gair Duw, a dyledus weinidogaeth y Sanctaidd Sacra- mentau, gan weinidogion a' ^q elwir yn gy- freichlon.

Hi a ddosparthir i'r ^r Eglwys filwraidd, yr hon sydd yma, ar y ddaiar, ac i'r ^s Egl- wys orfoeddus, yr hon sydd yma y nef.

Cymmun y Saint yw'r ^t Rhagorfraint Gristianogol gyntaf, Oblegid, fel y mae gan ^u ddirgel gorff yr Eglwys, undeb â Crist, yr hwn yw ei phen hi, ac am hynny sydd Sanctaidd: felly y mae ynddi hi ^v gymmundebyr aelodau a'u gilidd yr hwn a elwir Cymmun y Saint.

Y

Y mae'r Eglwys yn Catholic, neu yn gyffredinol, o herwydd ^x Perionau, lle, ^x Mat. 28.19,20. athrawiaeth, ac Amser.

Y DEGFED PWNGC.

Maddenant Pechodau.] Yn y degfed pwngc hwn, yr ail rhagorfraint grifftiano-gawl yw y maddeuant Pechodau, yr hwn, ^{Luc. 24.46,47.} a bregethir i bawb, yn enw Crist, ac a se-lir yn y ^z bedydd, ond nid yw gyfranno- ^z Act. 2. 38. gol i'r Angylion ^z pechadurus. ^z Pet. 2. 4.

Pechod yw ^b trofediad Cyfraith Dduw, ^b i Jo. 3. 4. ac a ^c faddeuir yn unig ganddo ef, yn er- ^c Marc. 2. 7. byn yr hwn y gwneir ef.

Pechod a wahanir i bechod cynhwynol, yr hwn yw ^d pechaduriaeth natur dŷn, ac ^d Psal. 51. 5. i bechod gweithredol; yr hwn a ^e wneir ^e Mat. 15. 19. mewn meddwl, gair, neu weithred. Ar dduau fath hyn ar bechod sydd yn ^f haeddu ^f Rhuf. 6. 23. marwolaeth tragicwyddol, ond sydd ^g fad- ^g Col. 2. 13. deuol drwy haeddaethau Crist.

Y UNFED PWNGC ar DDEG.

Cyfodiad y Cnawd.] Yn yr unfed pwngc hwn ar ddêg, y trydedd Rhagorfraint Gristianogawl, yw ^b cyfodiad ein cyrph mar. ^b Luc. 14.14. wol o ⁱ lygredigaeth y bedd, i ogoniant ⁱ Cor. 15. 54. anfarwol, drwy rinwedd ^k adgyfodiad ^k 2 Cor. 4. 14. Crist.

Gwirionedd y pwngc hwn a sylfaen-wyd ar ^l allu Duw, a ⁱ ewyllys daf. Yr ^l 1 Cor. 6. 14. hwn a all, ac a gyfyd o feirw, yr ^m unrhyw ^m Job 19.26,27. gorff ac a fu farw.

Fe a gredwyd hyn gan y ⁿ Tadau tan yr ⁿ Dan. 12. 2. hen Destament, yn gystal ac y ^o credir gan

¶ Act. 24. 15.

y o Cristianogion tan y newydd y bydd Adgyfodiad i'r cyflawnion a'r anghyflawnion.

Y DEUDDEGFED PWNGC.

¶ Jo. 5. 24.

A bywyd tragicwyddol.] Y y deuddegfed pwngc hwn, y bedwaredd rhagorfraint Cristianogawl yw a mwyniant bywyd tragicwyddol.

Wrth fywyd yma y deallir mwyniant pob a gwir ddedwyddwch mewn enaid a chorff, pan i gyflawn oleuir, ac y i Sancteiddir nerthoedd yrenaid, ac yr ysprydolir y i corff ac y u dirfawr ogoneddir ef.

¶ 2 Thes. 1. 3, 4.
x Mat. 25. 41.

I'r hwn fywyd tragicwyddol y mae marwolaeth w dragwyddol yn wrthwynebol, yr hon yw x cyfran yr annuillion.

y Dan. 14. 11.
z Mar. 9. 44.
a Dat. 21. 8.

Ar farwolaeth hon sydd yn sefyll mewn colled presennoldeb Duw, a'r holl y gysfurau eraill, ac mewn dioddefaint z colyn cydwybod, a phoenau tan usfern yn dragwydd.

b Jo. 5. 7.
e Mat. 3. 16.
d Mat. 28. 19.

In Gyntaf, yr wyf yn dysgu credu yn Nuuw Dâd &c.] Yn yr hantod ddywiol, yr hon nid yw ond un, y mae b tri pherion i gwahanrhedol, sef y d Tad, y Mab a'r yspryd glân, y Rhai a wahanir trwy eu priodoliaethau.

c Pfal. 2. 7.
f Jo. 1. 14.
g Jo. 15. 26.

Priodoliaeth y Tâd yw e cenhedlu y Mab Priodoliaeth y Mab yw bod gwedi ei i genhedlu o'r Tâd. Priodoliaeth yr Yspryd glân yw e deilliaw oddiwrth y Tad a'r Mab.

Creadi-

Creadigaeth y byd a adroddir i'r Tâd,
yr hwn a ^h wnaeth bob peth drwy y Mâb ^h Heb. 1. 2.
a ^g gweithrediad yr Ys sprayd glân. ^g Gen. 1. 2.
Prynnedigaeth y byd a adroddir ir
Mâb, megis yr ^k unig Berson a weddai ^k 1 Tim. 2. 5, 6.
fod yn brydwerth trostynt.

Sancteiddiad etholedig Bobl Dduw, a
adroddir i'r Yspryd glân, megis yspryd
Sancteiddrwydd, drwy 'i weithrediad yr / i Pet. 1. 2.
hwn y gwneir hwy yn sanctaidd.

Y GORCHYMMYNION.

T Dêg gorchymmyn.] Er bod ^m Gor- ^m Psal. 119. 96.
chymmyn Duw yn dra-ehang, etto ete yn
ei fawr Ddoethineb, * a'i drugaredd tuag
attom, a Dal-grynn-hôdd + yr amryw Gy-
freithiau hynny i ⁿ Ddêg Gorchymmyn; ⁿ Exod. 34. 28.
a'r Dêg Gorchymmyn hynny i ^o ddwy ^o Exod. 31. 18.
Lêch, pa Ddwyl a P gyflawnir drwy un _p Rhuf. 13. 10.
grâs ysprydol, yr hwn yw * cariad.

Or Gorchymmynion rhai a osodir a-llan yn a Negyf, neu waharddol, ac sy' yn gwahardd pechodau: a rhai eraill a osodir allan yn erchawl neu haeraidd ac sydd yn gosod arnom ddyledswyddau.

Gorchymmyn Negyf, neu waharddol,
sydd yn gwahardd pob gradd a Mâth ar
bechod, a'r annogaethau iddo ; ac yn ^{r. 1} Thes. 5. 22.
gorchymmyn y ddylediwydd wrthwy- ^s Eph. 4. 28.
nebol.

Gorchymmyn haeraidd neu erchawl,
fydd yn gorchymmyn pob math a grâdd
a'r ddyledswydd, a'r moddion y fydd yn : Rhuf. 14. 19.

* *aidosturi*. + *yr aml.* * *rhâd*.

D helpu

u Mar. 7. 10.

helpu ymmlaen i'r unrhyw; ac yn gwa-
hardd y pechyd " gwrthwynebol.

v Eph. 6. 2, 4.

Y mae y Gorchymmyn yr hwn sydd yn i-
erchi dylediwydd un a berthyn i arall, yn
gorchymmyn hefyd " dylediwydd y llall,
i baun y mae efe ynperthyn.

x Deut. 5. 22.

Y rkai bynn y a lerafodd Duw &c.] Y
Deg gorchymmyn a " draddodwyd yn
gyfal trwy leferydd, a thrwy ysgrifenniad:
Ac felly yspysol ewyllys Duw a ddospar-
thir i y anysgrifennedig air Duw, a scri-
fennedig.

z Heb. 1. 1.

Anysgrifennedig air Duw a draddod-
wyd i'r eglwys " amryw fodder a dechreu-
ad y byd, hyd amser ^b Moses, ac ^a er am-
ser Moses, y mae gan yr Eglwys y gair
scrifennedig, yr hwn a elwir yr ^c yscry-
thyrau sanctaidd.

a Luc. 1. 70.

Hwy a elwir yn yscrythyrau, oblegid eu
bod wedi eu ^d scrifennu; a Sanctaidd, ob-
legid i scrifennu gan wyr ^e Sanctaidd, yr
rhai a ysprydoliaethwyd gan yr Yspryd
glân.

b Neh. 9. 14.

c Rhuf. 1. 2.

d Hos. 8. 12.

Y RHAGYMA DRODD.

f Hos. 13. 4.

*Myfi yw yr Arglwydd dy Dduw, yr hwn
a' th ddyg di &c.]* Yn y rhagymadrodd
hwn i'r deg gorchymmyn y gofodir allan,
awdurdod Duw, y sydd yn gorchymmyn;
a rheithwm † o fufudd-dod iddo ef, yn unig.

g Gen. 6. 16.

Efe yr hwn sydd yn Gorchymmyn yw
y Creawdr, ac Arglwydd goruchaf pawb
oll, a Duw & Israel ei bobl et: O herwydd* mewn amriw. † o fufudd-dod dyn.
hynny

hynny mae gantho ^h awdurdod i osod cy- ^h Lev. 19. 37.
gwa- freithiau * iddynt.

Y mae dyn yn rhwymedig i uuddhau
d yn i'r ⁱ Duw hwnnw, a'i gwnaeth, a'i ^k cad- ⁱ Num. 15. 40, 41.
yn wodd, ac a'i ^l gwareddodd ef [†] oddiwrth ^k Jac. 4. 12.
lall, ^m Gaethiwed creulon Aiphtiaidd, pechod, ^l Deut. 4. 20.
a'r cythraul. ^m Luc. 1. 74.

Y GORCHYMMYN CYNTAF.

Na fydded i ti Dduwiau eraill, onid myfi.]

Yn y Ddeddf foesawl, yr hon yw ⁿ rheol ⁿ 1 Jo. 3. 22.
gweithredoedd da, y mae y Gorchymmyn
cyntaf hwn, y sydd yn perthyn i gydna-
byddiaeth Duw, yn gwahardd y pechodau
hyn:

1. Pechod Dynion didduw, y rhai ^o ni- ^o Psal. 14. 1.
chydubyddant fod un Duw.

2. Pechod y rhai sydd yn ^p gwasanae- ^p Gal. 4. 8.
thu gau Dduwiau.

3. Pechod y fawl nid ydynt yn ^q gwa- ^q 2 Bren. 17. 33,
sanaethu y gwîr Dduw, yn unig, ac yn ^{34:}
jawn.

Yr unrhyw orchymmyn sydd yn gor-
chymmyn y dyledwyddau hyn:

1. Ini gydnabod nad oes ^r ond un Duw. ^r Marc. 12. 32.

2. Bod gennym yr ^s unig wir Dduw, yn ^s 1 Cor. 8. 6.

Dduw i ni :

Yr hyn sydd raid ymddangos drwy
ein bod

1. Yn ei ^t garu } ef	^t Marc. 12. 30.
2. Yn ei ^u ofni } vwch law	^u Mat. 10. 28.
3. Yn ^v ymddiried ynddo } pawb eraill.	^v Dih. 3. 5.
4. Yn ^x uuddhau iddo }	^x A&. 5. 29.

* iddynt hwy. † oddiwrth Aiphtiaidd
gaethiwid.

YR AIL GORCHYMMYN.

Na wna i ti dy hun &c.] Yn yr ail gorchymmyn hwn, y sydd yn perthyn i Addoliant Duw, y gwaherddir y pechodaau hyn :

z Lev. 26. 1.

z Datec. 22. 8, 9.

a Rhuf. 1. 25.

b Mat. 15. 8, 9.

c Elay. 42. 8.

d Deut. 8. 19.

e Mat. 4. 10.

f Lev. 10. 1.

g Pfal. 95. 6.

h Jo. 4. 23.

i Jo. 9. 31.

1. Gosod un y môth ar Ddelw, † er Addoliad Crefyddol.

2. Addoliad y cyfryw ddelw, neu *z un Creadur arall.*

3. ^a Esceulusō addoli y gwir Dduw.

4. Ei ^b addoli yn ol gau fodd :

Oblegid fod yr Arglwydd yn Dduw
c eiddigus ac yn golpwr ^d tost o ddelw-
addolwŷr.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmynnir y dylediwyddau hyn :

1. Addoli yn grefyddol Duw yn ^e unig yn olei ^f ordinhâd ei hun.

2. Ei addoli ef yn gyfystal mewn ^g corph ac ^h enaid.

Ac i'r cyfryw Addolwŷr, y rhai sydd fel hyn yn caru yr Arglwydd, ac yn u fuddhau iddo ef, yr ⁱ addawodd efe ei yspysol druggedd.

Y TRYDYDD GORCHYMMYN.

Na chymmer enw &c.] Yn y trydydd gorchymmyn hwn, yr hwn sydd yn perthyn i enw Duw, y gwaherddir y pechodaau hyn :

k Job. 1. 5.

l Datec. 13. 6.

1. Meddyliau ^k anhybarch o Dduw.

2. ^l Cabledd, neu ddi anrh ydeddus grybwylliad am ei enw.

* *i addolied.*

3. ^m Llw

3. ^m Llw celwyddog yn haeru anwired. ^m Zech. 8. 17.
 4. ⁿ Anudonedd, neu dorriad llw cyf. ⁿ Mat. 5. 33.
 reithlon.

5. ^o Peri i enw Duw, a'n Proffess san- ^o Rhuf. 2. 24.
 ctaidd gael eu cablu gan eraill.

Ar cytryw bechodau yn enwedig a
^p fwgythiodd Duw ei hun eu cospi. ^{p 2 Sam. 12. 14.}

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchym-
 mynnir y dyledswyddau hyn:

1. ^q Synnied, a llefaru yn barchedig am ^q Psal. 103. 1, 2.
 henwau a Phriodoliaethau Duw.

2. ^r Ei ogoneddu ef yn ei air Sanctaidd, ^r A&. 13. 48.
 a'i ordinhadau, y sydd yn dwyn ei enw.

3. ^s Arfer ei enw gyda pharch wrth gym. ^s Deut. 6. 13.
 meryd llyfon Crefyddol.

4. ^t Cadw y cyfryw lyfon gyda chrefyd. ^t Jer. 4. 2.
 dol ofal a chydwybod.

5. ^u Gogoneddu Duw, drwy ein ymar- ^u 1 Tim. 6. 1.
 weddiad Cristianogawl.

Y PEDWERYDD GORCHYMMYN.

Cofia gadw yn sanctaidd &c.] Y pedwe-
 rydd gorchymmyn hwn sydd ynghylch
 Sabbath yr Arglwydd, yr hwn sydd i'w gadw
 yn sanctaidd, neu i'w ^v sancteiddio, hyn-
 ny yw, i'w neillduo oddiwrth gyffredin i ^v Deut. 15. 19, 20.
 sanctaidd Arfer.

Duw a ^x sancteiddiodd y seithfed dydd, ^x Gen. 2. 3.
 wedi iddo orphen ei weithredoedd o'r
 creadigaeth cyntaf; ac yn y ol hynny, efe
^y Exod. 31. 16, 17.
 a orchymnodd i'w bobl ei sancteiddio
 ef.

Yn ol Adgyfodiad Crist, yn lle y seith-
 fed dydd o ddechreuaid y Creadigaeth, y
 cadwyd y dydd cyntaf o'r wythnos, yr
 hwn

¶ Datc. 1. 10. hwn a elwir \mathbf{z} dydd yr Arglwydd ; * \mathbf{a} hyn
¶ Jo. 20. 19, 26. a wneir yn ol \mathbf{a} arfer Crist, a \mathbf{i} \mathbf{b} ddyfscybliion.

c A&t. 16. 13.
d A&t. 13. 44.
e A&t. 20. 7.
f 1 Cor. 16. 1, 2.
g Psal. 92. Titl a'r 4, 5.
h Deut. 5. 15.

i Esay. 58. 13.
k Neh. 13. 15.

l Mat. 12. 5.
m Luc. 6. 9.
n Luc. 14. 5.
o Luc. 6. 1.
p Esay. 66. 23.
q Neh. 13. 17.

Yn y Gorchymmyn hwn y gorchymmynir gwiliadwriaeth yspysol, ar wasanaethau Duw, ar y dydd hwnnw, y cyfryw ydyw. 1. ^c Gwedi, 2. ^d Traethiad, a gwrandawiad ei air, 3. ^e Ymgyfranniad yn ei Sacramentau, 4. ^f Cynnorthwyo y Sainct, ac 5. Myfyrio ar ei weithredoedd o ^g Gredigaeth, a ^h Phrynnedigaeth.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gwaherdir ein i Anturiau, a'n ^k Gorchwylion bydol ar y dydd sanctaidd hwn : oddieithr y cyfryw rai ac sydd yn perthyn i weithredoedd duwioldeb, ^m cariad, ⁿ Angennoetid, neu harddwch ^o neu dacclusrwydd.

Rhaid ^p cofio bob dydd am gadw yn \dagger sanctaidd y seithfed dydd hwn, a \ddagger llywodraethwyr sydd i beri i bawb y sydd tanynt ei gadw.

Y PUMMED GORCHYMMYN.

Anrhydedd a dy Dad a th Fam &c.] Yn y pummed Gorchymmyn hwn, yr hwn yw gorchymmyn rhwng perthynas, ac sydd yn perthyn i barch dyn, y gorchymmynir dyledfwyddau Isafiaid a Vwchafiaid tuag at ei gilydd.

Gan Blant tuag at eu Rhieni y gofyn-

* ag at hyn i bwrir arfer Crist ai ddyfscybliion. \dagger cadwriaeth y seithfed dydd bwn sydd i w gofio beunydd ; a llywodraethwyr sydd i ofyn y cadwriaeth hwnnw o hono, gan bawb ac sydd ddeiliad iddynt.

nir

nir Anrhydedd yr hwn sydd yn cynnwys

1. ⁱ Ofn, 2. ^f Anrhydedd, 3. ^t Ufudd-dod, ^r Lev. 19. 3.
ac 4. ^u Maentumiant ac ymgeledd, ar ^f Gen. 31. 35.
beiau ^v gwrthwynebol a waherddir. ^t Eph. 6. 1, 2.
^u 1 Tim. 5. 4.

Y Gorchymmyn hwn sydd yn perthyn ^v Lev. 20. 9.
nid yn unig i Rieni ^x naturiol, ond y ^x Heb. 12. 9.
mae'n cyrhaedd hefyd at y fwyddogion yn y lfa. 49. 23.
^y stât, ^z Gweinidogion yn yr Eglwys, a ^z 1 Cor. 4. 15.
^a Meistred mewn Teuluoedd, y rhai hefyd ^a 2 Bren. 5. 13.
a elwir yn Dadau.

Dyledswyddau ailddychweledig Vcha-
fiaid tuag at Ifafiaid, a ofynnir yn yr un
ffunud, yn y Gorchymmyn hwn, yn en-
wedigol, dyledswyddau Rhieni ^b naturiol, ^b Eph. 6. 4.
^c swyddogion, ^d Gwenidogion yr Eglwys, ^c Psal. 78. 70, 71.
^a ^e Meistred. A'r beiau ^f gwrthwynebol ^d 1 Pet. 5. 2.
^a waherddir. ^e Col. 4. 1.
^f Psal. 106. 37.

Ac yma hefyd y Gorchymmynnir ^g dy-
lediwyddau gwyr a gwragedd tuag at eu
gilydd.

Ac i annog pawb yn eu dyledswyddau
ymgyffattebawl tuag at eu gilydd y mae
yma ^b addewid yspysol wedi ei gyffylltu, ^b Eph. 6. 2, 3.
a'r gorchymmyn hwn.

Y CHWECHED GORCHYMMYN.

Na Ladd.] Yn y chweched gorchym-
myn hwn, yr hwn a berthyn i einioes dyn,
y gwaherddir y pechodau hyn:

1. ⁱ Cafineb.	ⁱ 1 Jo. 3. 15.
2. ^k Digter Diachos a dialedd.	^k Mat. 5. 21, 22.
3. ^l Gwradwyddiadau chwerwon.	^l Psal. 64. 3.
4. ^m Arfod o dywall Gwaed.	^m Deut. 22. 8.
5. ⁿ Dychymmyg marwolaeth dyn.	ⁿ 2 Sam. 12. 9.
6. ^o Gweithredol a gwirfodd laddiad dyn.	^o Exod. 21. 14.

Yn

^a Eccl. 10. 17.
^g 1 Tim. 5. 23.

^r Mat. 10. 23.

^f Psal. 55. 23.

^t Dih. 5. 11.

^u Dih. 6. 32.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymnir, cadwriaeth einioes dyn,

1. Trwy ^P brydlawn, a ^q chymmhedrol Arfer o greaduriaid Duw, a ordeiniwyd i'r Diben hwnnw;

2. Trwy bwyllog ^r ochelyd Peryglon.

3. Trwy ffo oddiwrth bob pechod, ac yn neillduol oddiwrth llofruddiaeth ac aflenyyd * y rhai a ddeallir eu bod yn y spysol yn ddinistriol i ^t gorff ac ^u enaid, y fawl a'u gwnelo.

Y SEITHFED GORCHYMMYN.

Na wna odineb.] Yn y seithfed Gorchymmyn hwn, a berthyn i ddiweirdeb dŷn y gwaharddir

^s Mat. 5. 27, 28.

^x 2 Pet. 2. 14.

^y Dih. 7. 10.

^z Eph. 5. 3.

^a Gal. 5. 19.

^b Luc. 16. 18.

^c 2 Sam. 11. 2.

^d Jer. 5. 7.

Godinebus neu

1. ^w Feddyliau,	}	
2. ^x Olygon,		
anllad		}
3. ^y Ymwisgiad,		

4. ^z Eiriau,

5. ^a Gweithredoedd torpriodas a godineb, ac hefyd 6. ^b Priodasau anghyfreithlon.

Heb law ^t y pechodau hyn, y sydd yn fwy uniaawngyrchiol yn erbyn y gorchymmyn hwn, y gwaherddir hefyd y Cyfryw bechodau ac sydd achosawl i'r rhain; megis, ^c seguryd, ^d gormodedd mewn bwytta ac yfed, a' ^r cyffelyb.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymnir Diweirdeb, a gweddeidd-dramewn ^e meddyliau, ^f ymddygiad, a ^g dillad megis hefyd ^h sobrwydd, a gwiliadwriaeth.

* y rhai a welir. † y pechodau hyn.

YR

^e 1 Thes. 4. 4, 5.

^f 1 Pet. 3. 2.

^g 1 Tim. 2. 9.

^h 1 Pet. 5. 8.

YR WYTHFED GORCHYMMYN.

Na ladratta.] Yn yr wythfed Gorchymmyn hwn yngylch da gwr, y gwaherddir y pechodau hyn :

- 1. ⁱ Deiliyfiadau trachwannog. ⁱ Jo. 12. 6.
- 2. ^k Derbyn gwobrau anghyflawn. ^k Efay. 1. 23.
- 3. ^l Attaliad pethau dyledus i eraill. ^l Jac. 5. 4.
- 4. ^m Somiant, neu ladrud twyllodrus. ^m i Thes. 4. 6.
- 5. ⁿ Gorthrymder, neu yspail treisiol. ⁿ Luc. 3. 14.
- 6. ^o Cyslegr-ladrud, neu yspeilio Duw. ^o Mal. 3. 8.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymmynir y dyledswyddau hyn :

- 1. ^p Rhoi i bawb yr hyn sydd ddyleddus ^p Rhuf. 13. 7. iddynt.
- 2. ^q Byw mewn Galwedigaeth gyfrei- ^q Eph. 4. 28. thlon.
- 3. ^r Bod yn ddiwyd yn yr alwedigaeth ^r 2 Thes. 3. 11, 12. honno.
- 4. ^s Talu adref yr hyn a ladrattawyd. ^s Ezek. 33. 15.
- 5. ^t Rhoi yn gariadus i'r Tlodian. ^t Dih. 3. 27, 28.
- 6. ^u Gochelyd cymdeithas trofedd wyr ^u Dih. 29. 24. y gyfraith hon.

Y NAWFED GORCHYMMYN.

Na ddwg gam dystiolaeth &c.] Yn y nawfed Gorchymmyn hwn, y sydd yn perthyn i enw da dyn y gwaherddir y pechodau hyn :

- 1. ^w Celwyddau. ^w Eph. 4. 25.
- 2. ^x Eiddigedd diachos. ^x 1 Sam. 22. 13.
- 3. ^y Codi, ^z cymmeryd i fynu, neu ^a gy- ^y Exod. 23. 1. hoeddi gau ^{* a} maleisus chwedlau. ^z Psal. 15. 3. ^a Dih. 10. 12.

* *neu fakeisus.*

b 1 Bren. 21. 9,
10.

c Eph. 4. 15.

d Zec. 8. 19.

e Eph. 4. 25.

f Phil. 4. 8.

g Act. 25. 8.

h Luc. 23. 41.

i Pet. 4. 8.

4. ^b Dwyn i mewn, * neu roi calon mewn gau Dystion.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymnir y dyledswyddau hyn, y sy'n cynnal^c gwirionedd, a chariad :

1. ^d Caru, a^c dywedyd y gwîr.

2. ^f Cadw ein enw daf.

3. ^g Ein ymwared ein hunain yn brydlon, a'n^h cymydogion gwirion rhag cam.

4. ⁱ Cuddio gwendid thai eraill.

Y DEGFED GORCHYMMYN.

Na chwennych dy dy Gymmydog &c.] Yn y degfed gorchymmyn hwn, y sydd yn perthyn yn yspylol i Ddymuniadau dyn, y gwaharddir,

1. Yn gyffredinol, ^k Trachwantau pechadurus, a'n^l cynnhyrfiadau cyntaf o lygredigaeth cynhwynol.

2. Yn nejilduol, chwennychiad ^m ty, ⁿ gwraig, Gwaianaethddynion, a'r^o daeodd eraill sydd yn perthyn iddo ef.

Yn yr unrhyw orchymmyn y gorchymnir y dyledswyddau hyn :

1. ^p Rheoli ein gwniau.

2. ^q Attal dymniadau pechadurus.

3. ^r Bod yn fodlon i'n cyflwr prefenol, Ac er mwyn cael y bodlondeb hwn, rhaid i ni arferu y moddion, yn enwediol :

Myfyr. { 1. ^s Ordinhabau Duw.
dod ar { 2. ^t Annigonoldeb y creaduriaid.
3. ^u Ein Annheilyngdod ein hunain.

* gofod ne annog gan dystion.

Yr wyf yn ddyfau dan beth fy nyled tuag at Dduw &c.] Y ddwy ^w Gangen o Ga- ^w Mat. 22. 40. riad tuag at ^x Dduw a dyn sydd yn per- ^x Act. 24. 16. ffeiddio dyledswydd Cristian, ac nid yd- ynt i'w y gwahanu. ^{y 1 Jo. 4. 21.}

^z Duw sydd raid ei garu vwchlaw pôb ^z Luc. 10. 27. peth, a hynny er ei fwyn ei hun ^a Cym- ^a Lev. 19. 18. mydog dyn sydd raid ei garu, fel ef ei hun, a hynny er mwyn Duw.

Cymydog dyn ^{*} yw ^b neb rhyw ddyn ^b Rhuf. 13. 8. arail heb ei law ef ei hun, y sydd yn sefyll mewn ^c eisieu o'i gymmorth ef, er ei fod ^c Luc. 10. 29, 33, ^d Genedl, neu grefydd arall, ië er ei fod ^{36, 37.} ^d Jo. 4. 9. ei ^e elyn proffesol ef. ^e Exod. 23. 4, 5.

Y mae dyn yn caru ei gymydog fel ef ei hun, pan garo efe ef, a'r un math ar gariad, ^f a ddylifefe iddo ei hun, a hwanw * yw

1. Yn ^f bur, nid er elw; ^f Luc. 6. 32.

2. Yn ^g gywir, nid ffugiol; ^{g 1 Jo. 3. 18.}

3. Yn ^h gymmhedrol, neu yn llai na' ^b ^a Tim. 3. 2, 4. gariad tuag at Dduw;

4. Yn ⁱ waraidd, gan ofalu mwy am ⁱ Lev. 19. 17. yr enaid, na'r corph;

5. Yn ^k wrefog, ac yn ddianwadal. ^{k 1 Pet. 4. 8.}

— Yr hwn a raid iti ddyfau yn waftad ym- ralw am dano trwy ddyfal weddi.] Gwe- ddi yw galwad ar Dduw a'r ¹ Galon, ac ¹ Hof. 7. 14. weithiau a'r ^m Lieferydd, yn gyfhal mewn ^m Act. 7. 60. ⁿ Surf osodedig ar eirian, ac mewn ^o arfo. ⁿ Luc. 11. 2. dol neu achosawl ymadroddion. ^{o 2 Sam. 15. 31.}

Gweddi a ddylid ei gwneuthur,

^{*y w pob rhyw ddyn. † ag sydd arno iddo ei hun. * yw, sydd.}

p Rhuf. 10. 14.

q Mat. 4. 10.

r Jac. 1. 6.

s 1 Jo. 5. 14.

t Psal. 145. 18.

u Neh. 2. 4, 5.

w Jo. 16. 23.

x Mar. 11. 25.

y Jac. 5. 16.

z Luc. 18. 1.

1. At *p* Duw, megis yr *q* unig gwrthe-drychiad o addoliant crefyddol;

2. *r* Mewn ffydd, ac *s* yn ol ewyllys Duw;

3. *t* Mewn purdeb calon, ac *u* ymarfer o'r moddion i gael y peth, a erfynnir;

4. Trwy *w* Gyfryngiad Crist, *x* a *z* chariad tuâg at Ddynion;

5. Gida *y* Thaer-der, a *z* pharhânt.

Gwedi yr ARGWYDD.

a Luc. 11. 1, 2.

Yngwedi yr Arglwydd (yr hon a el-wir felly, oblegid ei *a* dyscu i ni gan ein Harglwydd Iesu Grifft) y cynhwysir y Rhagymadrodd, * chwe Erch, a'r Mawlymadrodd, † neu'r Cloedigaeth.

Y RHAGYMA DRODD.

Ein Tâd ni, yr hwn wyt yn y Nefoedd,]
Yn y Rhagymadrodd hwn fe 'n dyscir i gyfeirio ein gweddiau at *b* Dduw yn y nefoedd: oblegid efe yn unig sydd bresen-nol *c* ym mhob man i dderbyn ein holl erfynion er na bont, ond gwedi eu bwriadu yn y galon.

Megis y mae efe ein Tad ni, * y mae efe yn *d* barottaf i'n cynnorthwyo, ac nyni a ddylem ddyfod atto â gostyngedig e hyder.

Mal y mae efe yn y Nefoedd, y mae efe yn *e* aplaf i'n helpu, ac nyni a ddylem

* *ag mewn chariad perffaith.* * *chwe eirch.* † *neu'r cynglo.* * *Fel y mae efe. ddyfod*

ddyfod atto ef â sanctaidd & barchediga- ^g Eccles. 5. 2.
eth.

Yn Gymaint ac y'n dyscir ni i ddy-
wedyd ein Tâd ni; fe'n gorchwymynnir
i ^h weddio y naill tros y llall, ^b megis Bro- ^b i Thes. 5. 25.
dyr, ac nyni a ddylem ddyfod at Dduw
mewn ⁱ Brawdgarwch. ⁱ Zeph. 3. 9.

YR ARCH CYNTAF.

Sancteiddier di enw.] Y mae y tri Arch
cyntaf, neu ddeisyfiadau yn perthyn i ogo-
niant Duw; y tri diweddaf a berthynant
i'n anghenrheidiau ein hunain.

Yn yr Arch cyntaf hwn, fe'n dyscir ni
i ddeisyf, ac ymgais yn ^k gyntaf, ac yn ^k Psal. 148. 13.
bennaf dim, ogoneddiad sanctaidd enw
Duw.

Wrth henw duw y deallir yn gyffredinol, ^l Duw ei hun, yn neillduol

y deallir

- 1. Ei ^m Ditlau, megis Arglwydd ^l ⁱ Bren.
Duw, &c. ^{5, 5.}
^l Act. 7. 47.
- 2. ⁿ Ei briodoliaethau, megis ^m Exod. 6. 3.
ei Drugaredd, Cyfiawnder, &c. ^{Exod. 34. 5, 6.}
- 3. ^o Ei goffadwriaethau, megis ⁿ Psal. 138. 2.
ei Air, ei Ddydd, &c.

^p Sancteiddio sy'n arwyddocau cysse- ^p Lev. 10. 3.
gru i Arfer sanctaidd, neu ogoneddu:

Yn gymaint a'n bod ni yn yr Arch
hwn, yn gweddio na chabler ^q enw mawr ^q Rhuf. 2. 24.
ein Duw, a'n proffes sanctaidd, eithr ei
ogoneddu et gennym ni ein hunain, ac ^r Psal. 72. 19.
eraill, ym ^s meddwl, ^t gair a ^u gweithred. ^f 1 Pet. 3. 15.
^t Rhuf. 15. 6.
^u Mat. 5. 16.

Yr AIL ARCH, neu ddeisyf.

Deued dy Deyrnas.] Yn yr ail Arch hwn,

y dyfcir ni i weddio, ar i deyrnas Dduw
 * gael ei chadarnhau; ac i wrthwynebol
 deyrnasoedd y cythraul, * pechod, a mar-
 wolaeth gael ei dinistrio.

Teyrnas Dduw sydd o dair mât

Teyrnas { 1. Gallu,
 2. Grâs,
 3. Gogoniant.

1. Teyrnas gallu yw honno, trwy ba un
 y mae Duw x yn rheoli ar yr holl greadu-
 riaid, er mai ei broffessol elynion ydynt.
 Ac am hon y gwediwn, a'r iddo drefnu
 y pob peth er gogoniant ei enw, a daioni
 ei bobl.

2. Teyrnas grâs yw honno, drwy ba
 un y mae duw yn rheoli ynghalonnau ei
 blant, trwy ei air a'i yspryd, Ac am hon
 y gwediwn a'r iddo ein gwared ni o fe-
 ddiant Tywyllwch, gynnhyddu ein rhad-
 au, ac helaethu ei Efengyl.

3. Teyrnas gogoniant, sydd yn y b nef.
 Ac am hon y gwediwn, a'r i Dduw ddi-
 bennu † y dyddiau hynny o bechod, a
 danfon ei fab Jesu Crist yn y Cymylau
 er cwpliâd ein Jechydwriaeth.

Wrth weddio ar i ^a Deyrnas Dduw
 ddyfod, yr ydym yn demunad i'w y-
 sprydol lywodraeth ef gael ei sefydlu lle
 nis derbyniwyd hi; ac iddi gael ei helas-
 thu, lle y derbyniwyd hi yn barod.

Y TRYDYDD ARCH.

Bid dy ewyllys &c.] Yn y trydydd

** gael i sefydlu. † y dyddiau ymma
 o bechod.*

deisif

deisyf yma y traethir y defnydd, a dull ein
ufudd-dod i Dduw.

Defnydd ein ufudd-dod yw; y gwnelid
f'ewyllys Duw, ac nid ein ewyllys ni. Ac *f* Lue. 22. 42.
ewyllys Duw fydd o ddau fath

sef { 1. ^g Dirgel, a *g* Deut. 29. 29.
2. Datcuddiedig.

Am Ddirgel ewyllys Duw, yr hwn sydd
yn gofyn ^bufudd dod goddefawl, yr yd- *b* A&t. 21. 13, 14.
ym yn gweddio am amyneddus i ymosi- *b* Mat. 36. 42.
yngiad iddo ef.

Am ^bewyllys Duw a ddatcuddiwyd yn *f* Psal. 40. 8.
ei air, yr hwn fydd yn gofyn ufudd-dod
¹gweithredol, yr ydym yn gweddio, ar- *1*A&t. 9. 6.
iddo ef yn gyfal ein ^m dylicu ni i'w wy- ^m Psal. 143. 10.
bod, a'n nerthu i'w gyflawni.

Dullein ufudd dod yw patrwm yr ^a An- *a* Psal. 103. 20.
gelion sanctaidd yn y nef, y rhai sydd yn
gwneuthur ewyllys Duw yn berffaith: ca-
nys y maent yn gweini iddo, 1. ^o Yn barod, *o* Job. 1. 6.
2. ^p Yn tuan, 3. ^q Yn ffyddlon, ac 4. ^r Yn *p* Efay. 6. 2.
waftadol. *q* Psal. 103. 21.
r Mat. 18. 10.

Y PEDWERYDD ARCH.

D. ro i mi beiddiw &c.] Yn y pedwe-
rydd Arch hwn, fe'n dylicir ni i broffesu
^{*}ein hyder ar dduw am ^t y bywyd hwn, a'i *f* A&t. 17. 25.
gynnheiliaethau.

Wrth ^t fara y deallir yr holl gyflurau ^s Psal. 37. 25.
oddianan anghenrheidiol i'r bywyd hwn.

Trwy ^u ein bara, y deallir yr hyn a geir ^v 2 Thes. 3. 12.
trwy fodion union a chywir wrth fara
beunyddiol, y deallir yr hyn fydd w gym- ^w Dih. 30. 8.
mhetur i'n cyflwr preiennol a'n Achosion.

** ein goglud ar Dduw.*

Trwy

Trwy ddywedyd wrth ein tâd nefol, do-ro i ni ein bara yr ydym yn dymuno, ar ei roddi * i ni a'i * Dadol fendith.

^x Exod. 23, 25.

^y Exod. 16. 4.

^z 1 Thes. 5. 17.

^a Phil. 4. 6.

^b Mat. 7. 11.

^c 1 Tim. 4.4, 5.

^d Mat. 6. 33.

^e Jo. 6. 27.

Trwy ddywedyd, heiddiw, yr ydym yn dangos ein y bodlondeb a'n anghenreidiau presennol, a'n brŷd ar ^z barhau ein gwe-ddiau beunyddiol.

Ac wrth weddio fel hyn, yr ydym i. yn rhoi [†] ein ^a gofal ar Dduw, 2. yn cael ^b pe-thau da ar ei dadawl law ef, ac 3. y sancteiddir ei ^c ddaionus greaduriaid i ni.

Ac os gofynnir gennym fal hyn geisio beunydd ymborth i'n Cyrph breuol, ^d mwy o lawer yr ſym yn rhwymedig i ^e lafurio am yfrydol ymborth ein eneidiau.

Y P U M M E D A R C H.

A madden i ni ein Dyledion, &c.] Yn y pummed deisyf hwn, yr hwn a gyffylltir â'r pedwerydd, y dyscir ni i ymbil *^f bey nydd am bardwn am bechod, megis yr ydym ni beunydd yn deisyf ein lluniaeth anghenrheidiol.

^f Psal. 7. 11.

^g Mat. 18. 32, 35.

^b Psal. 51. 4.

ⁱ Efay. 53. 6.

^h Psal. 130. 3.

^l 2 Cor. 5. 21.

^m Eph. 4. 32.

Wrth ^g Ddyledion neu droseddiadau y deallir pechodau, drwy ba rai ein gwneir yn ddyledwyr i gyflawned Duw; yn gymaint mai duw yma yw y ^h Coeliwr, i dŷn y dyledwr, a Christ y mâch.

Am hynny y gweidiwn: 1. [†] na ofynno ^k Duw gennym y fforfled am bechod, 2. iddo derbyn yr jawn a wnaeth ^l Crist trofom ni, ac 3. Iddo ef er mwyn ^m Crist

* gida i dadol fendith arno. [†] ein go-falon. * beunydd. [‡] na lwyd-ofynno Duw gennym daledigaeth pechod.

ein

ein rhyddhau ni oddiwrth y ddyled. Ac fel-
ly maddeuant yw gweithred oⁿ gyflawnder ⁿ 1 Jo. 1. 9.
Duw, o herwydd Crist; ond gweithred oⁿ
o drugaredd i'r pechadur. ^o Mic. 7. 18.

Ein Maddeuant ni o droseddau rhai e-
raill a arferir gennym megis rhefwm wrth
Dduw, a rhwymmedigaeth arnom ein hu-
nain. Ein Rhefwm neu'n Dadl yw hyn, os
p nyni, y rhai ydym barod i ddial, a allwn ^p Luc. 11. 4.
trwy ras Duw faddeu i eraill; pa faint mwy
y maddeu efe i ni, yr hwn sydd anfeidrol
mewn trugaredd. Ein rhwymedigaeth yw
maddeu i^s eraill, megis yr ym yn ewyllys- ^q Mar. 11. 25, 26.
sio, ar i dduw faddeu i njnnau.

Y C H W E C H E D A R C H.

Ac na arwain ni i brofedigaeth, &c.] Yn
y chweched Arch, yr hwn a gysylltir â'r
pummed, y dyscir ni i weddio am ymwa-
red oddiwrth ^r feddiant, Pechod, megis ^r Rhuf. 8. 1.
yr ym yn gweddio yn yr Arch o'r blaen, gael
ein hymwared oddiwrth ei euogrwydd ef,
a'i ddamnedigaeth.

Yr ym ni yn gweddio tan ammod, os
rhyngau bodd i Dduw, gael o honom ein
gwaredu oddiwrth brofedigaeth: ond yr ^s Dat. 3. 10.
ym yn gweddio yn ddiros gael ein ^t gwared ^t Jo. 17. 15.
oddiwrth ddrygioni y brofedigaeth.

Er rhynghu bodd i Dduw ein profi ni, etto
nid yw efe yn briodol yn ^u temptio, neu'n ^u Jac. 1. 13.
denu i ddrwg: er hynny am, ein pechodau, ² Sam. 24.
efe a all yn gyltal oddef i ^w Satan ^w 1. ^{1.}
ein temptio ni i bechod, ac hefyd ^x dynnu oddiwrth
ym gymmorth ei lân yspryd. ^x 1 Sam. 16. 14.

Os gwêl duw yn dda i ni gael yn temptio,
ein gweddi yw, ar iddo ef

^{1.} y fod gida ni yn ^y brofedigaeth. ^y Psal. 23. 4.
^{2.} ein cynnal ni tan ^z 1 Cor. 10. 13.
^{3.} ein a gwared ni allan o'r ⁴ 2 Pet. 2. 9.

b Psal. 119. 133.*c* Mat. 26. 41.*d* 1 Chron. 29. 11.*e* Psal. 96. 7, 10.*f* Psal. 22. 28.*g* 2 Chron. 20. 6.*h* Dact. 5. 13.*i* Dan. 2. 37.*k* 1 Tim. 1. 17.*l* Jer. 28. 6.*m* 1 Cor. 14. 16.*n* 2 Cor. 1. 20.*o* 1 Bren. 1. 36.*p* 3 Tim. 2. 1.

Y mae'r drygwr, yr hwn yw Satan, a'r dryg-beth, yr hwn yw pechod: ac yr ydym ni yn gweddio gael ein ^b hym wared oddiwrth lywodraeth y ddau. Obliged mai ^c gweddi yw'r modd yspysol i'n cadw ni rhag pergl temptiad i ddrygioni.

Y MAWL YMADRODD:

Canys eiddot ti yw'r deyrnas &c.c.] Y cloedigaeth hwn ar weddi yr Arglwydd sydd ffurf yn gystal oddiolchgarwch, y cyfriw ac a^d arferwyd gynt gan Ddafydd, ac hetyd yn rheswm, pa ham yr ydym yn cynhyrchu ein rhagddywedeg ddeisfyiadau i'n tad nefawl. Y rheswm yw, obliged mai iddo ef y perthyn ^e pob Arglwyddiaeth, gallu, a gogoniant.

Wrth Deyrnas y deallir Awdurdod, a f chyflawnder Arglwyddiaeth ar bawb.

Wrth Allu, y deallir ^g ollalluog rymmus-der i orchymmyn neu lywodraethu pawb.

Wrth ogoniant y deallir y ^h cyfriw An-rhydedd a^c sydd yn deilliaw allan o ardder-chowgwydd daioni Duw, a'i fawredd, yr hwn sydd ddyledus iddo ef oddiwrth yr holl greaduriaid.

Trwy yn oes oesoedd, y dangosir, er bod i Arglwyddiaeth, Gallu, a Gogoniant, yn perthyn mewn rhyw ystyriaeth i Dywylogion dairol; etto o'r ⁱ dechreuad, yn o-ruwchafaidd a thragwyddolaidd maent yn perthyn yn unig i Dduw.

Amen, neu^l foed felly, sy' yn arwyddocau ^m boddiant, ⁿ sicrwydd, a ^o Deisfyiad cwblhâd

Pa beth yr wyt ti yn ei erchi ar Dduw yn y weddi hon?] Y mae pedair rhan mewn gweddi; sef: ^p Darostyngedig ymbil, ersyriad, Eirioledd, a Thaliad Diolch.

1. Ymbil, neu wrthddeisfyfiad, a wneir er mwyn ^q gochelyd drwg pechod, neu gospe- ^q Hof. 14. 2. digaeth. *Ac i hon y perthyn* ^r cyffespecho- ^r Dan. 9. 3, 4. dau, ac ymgrefyddu.

2. Erfyniad, neu ar-ddeisfyfiad a wneir, er mwyn ^s cael doniau ysprydol ac amserol. ^s Phil. 4. 6.

3. Eirioledd, neu ^t dros-ddeisfyfiad a wneir ^t Jac. 5. 16. tros y fawl, y mae Duw yn erchi i ni weddio trostynt.

4. ^u Taliad diolch a ddychwelir am y do- ^u Heb. 13. 15. niau a dderbyniwyd, ac i'r rhan hon y per- thyn canu ^w psalmau, a chadwriaeth gwle. ^w Psal. 81. 1, 2, 3. ddau crefyddol.

Y mae gweddi yn rhag ddarvod ^x Teim- ^x Jac. 1. 5. lad Eisiau, a thaliad diolch yn rhagfynniaw y Teimlad mwyniant.

^y Psal. 103. 2.

Pa beth bynnag a ^z orchymynnodd, neu ^z Psal. 119. 4, 5. ^a addawodd Duw yn ddinam, mae'n rhaid ^a 1 Chron 17. 23. gweddio am dano yn ddinam neu os: a'r- peth a ^b wahardd efe yn hollawl, mae'n ^b Psal. 119. 133. rhaid yn hollawl weddio yn ei erbyn.

Y peth a orchymmynodd neu addawodd Duw tan ^c ammod: rhaid gweddio am dano ^c Luc. 22. 42. tan yr unrhyw ammodau.

Y SACRAMENTAU.

Dau Sacramentau yn unig &c.] Megis yr oedd dau brif Sacrement o'r hen *Destament*; sef ^d Enwaediad, a'r *Pasc*: felly y mae ^d Exod. 12. 43. dau Sacrement o'r *Testament* newydd; sef ^e 1 Cor. 12. 13. ^c Bedydd, a *Swpper yr Arglwydd*.

Trwy Fedydd, yr hwn sydd ^f gyfattebol i enwaediad y ^g derbynir ni i Eglwys Grifft: *A* thrwy *Swpper yr Arglwydd*, yr hon sydd ^h gyfattebol i'r *Pasc*, y i maethir ni yn ysprydol.

Bedydd sydd yn gosod allan ^k anedigaeth newydd, ac am hynny ni finistrir mono ef

^e 1 Cor. 12. 13.

^f Col. 2. 11, 12.

^g Act. 2. 42.

^h 1 Cor. 5. 7, 8.

ⁱ Act. 2. 42.

ond unwaith, oblegid nid rhaid geni dyn
ond unwaith. Swpper yr Arglwydd sydd
yn gosod allan ^m ymborth ysprydol: ac am
ⁿ Cor. 11. 26. hynny fe'i ministrir yn ⁿ fynych, oblegid
mai anghenrheidiol i ddyn gael yn fynych
ei luniaethu.

*Arwydd gweledig oddi Allan, a ordeiniodd
Crist ei hun &c.]* Crist yn ei rasuolym-
ddarostyngiad tuag attom ni, a ordeiniodd
arwyddion Sacramentaidd

^o Gal. 3. 1.

^p Lué. 22. 19.

^q Zech. 12. 10.

^r Gen. 17. 11.

^s Mat. 26. 26.

^t Rhuf. 4. 11.

^u Mat. 28. 19.

^v Cor. 11. 23.

^x Act. 2. 38, 39.

^y Cor. 10. 16.

^z Act. 22. 16.

^a Act. 8. 38.

^b Heb. 10. 22.

^c Mat. 28. 19.

^d Mat. 3. 14.

^e Psal. 51. 2.

^f Heb. 9. 14.

^g Cor. 1. 13.

^h Cor. 1. 14, 15.

ⁱ Tit. 3. 5.

1. I^o hyfforddio ein dealltwriaeth.
2. I^p adnewyddu ein coffadwriaeth.
3. I^q annog ein Tuueddiadau.

Megis y moddion i dderbyn &c.] Y mae
yr arwyddion oddi Allan yn ^r arwyddoccau,
yn rhoi ger bron, ac ^t yn felio y rhadau y-
sprydol i'r derbynwr credadwy.

Dwy ran.] Arfer yr arwyddion oddi-
allan, yn gyltal yn y ^u Bedydd, a ^w Swpper
yr Arglwydd, a warantir drwy orchymmyn
Duw: a lleshad y thadau oddimewn, yn gy-
stal yn y Sacrament ^x cyntaf, a' ^t y ail, a sic-
crheir trwy Addewid Duw.

*Dwfr yn yr hwn y trochir y neb a fedyddir
&c.]* Bedydd sydd yn arwyddoccau ^z gol-
chiad, neu, ad-dodiad dwfr trwy ^a drochi,
neu ^b daenellu, yn ^c enw y Drindod fendi-
gaid.

Mae ^d Angenrhaid bod ddyn wedi ei ol-
chi, yn rhagfynniaw halogiad: ac y mae
halogiad pechod, yr ^e hwn sydd yn diwyno
yrenaid, yn rhagfynniaw anghenrheidiol-
deb gael o ddyn ei ^f fedyddio yn enw duw
ei hun, Ac nid yn enw ^g creadur yn unig,
er ^h rhagored tyddo.

A marwolaeth i bechod, &c.] Trwy fe-
dydd neu olchiad Dwfr yr arwyddocceir, ac
y felir i golchiad adeniedigaeth, a sancteidi-
adiad

diad yr yspryd; er^x Glanhâd, a¹ marweid- ^k A&. 22. 16.
diad pechod. Ac er^m adgyfodiad i newydd. ^l Rhuf. 6. 3.
neb buchedd. ^m Rhuf. 6. 4.

Gan ein bod wrth naturiaeth wedi ein geni
newn pechod &c.] Y mae tair ystad dyn
yn y býd hwn,

1. Ystadⁿ diniweidrwydd, ymha un y ⁿ Eccl. 7. 19.
creuwyd y dýn cyntaf ar^o ddelw ei wneu- ^o Gen. 1. 26.
hurwr; yr hon oedd yn sefyll yn bennaf
mewn^p Doethineb^q cyflawnder, a gwir san- ^p Col. 3. 10.
teiddrwydd yr Enaid. ^q Eph. 4. 24.

2. Ystad^r pechod i'r hon y syrthiodd dýn ^r Rhuf. 5. 12.
trwy anufudd-dod, ac ymmha un y genir
i pob dýn wrth natur. ^s Eph. 2. 3.

3. Ystad^t grâs, i ba un y gwaredir dyn ^t Rhuf. 6. 14.
trwy^u Grist. ^u Eph. 2. 4, 5.

Edifeirwch drwy'r hon y maent yn ym-wr-
thod a phechod;] Edifeirwch a ffydd ydynt
y ddwy athrawiaeth grifianogawl bennaf a
bregethwyd gan^w Grist, a'i sanctaidd^x A- ^w Mar. 1. 14, 15.
postolion. ^x Heb. 6. 1.

Y mae gan wir Edifeirwch, yr hon yw
y dychweliad oddiwrth bechod at Dduw, ^y A&. 26. 20.
bedair rhan, yn enwedig, nid amgen nag

1. Cystudd calon, neu^z dduwiol dri- ^z 2 Cor. 7. 10.
ftwch, yr hwn sydd yn gofidio^a mwy am y ^a 2 Sam. 24. 10,
pechod, nac am y gospedigaeth. ^{17.}

2. Cyffes pechod, yr hon sydd yw gwneu-
thur yn waftad i^b Dduw, ac mewn rhyw gy- ^b 1 Jo. 1. 9.
ffyrau i^c ddynion. ^c Jac. 5. 16.

3. Taliad adref, neu Adferiad, mewn
Rhyw gyffyrau, yr hwn sydd raid ei wneu-
thur i'r neb y gwnaed y^d cam âg ef, ac i'r ^d Ezek. 33. 15.
cyfryw eraill ac yr ordeiniodd Duv. ^e Num. 5. 8.

4. Ymchweliad, yr hwn yw^f Troead od- ^f Ezek. 18. 21.
diwrth bob pechod cadnabyddus, i^g ymar- ^g Eph. 5. 11.
fer y ddyledswydd wrthwynaebol.

Ffydd drwy'r hon y maent yn credu Adde-
widion

widion Duw &c.] Yr un ffydd, yr hon sydd yn cydysynio yn gadarn i Byngciau y ffydd, sydd hefyd yn ^h ymwascu âg addewidion yr Efengil: ac a i llawn sicrwydd yn eu had-ddodi, megis wedi eu gwneuthur i ni gan Dduw, yr hwn sydd ^k ffyddion, ac i abli i'w cyflawni hwynt.

Pa hamb y bedyddir plant buchain, &c. Y mae ^m plant buchain aelodau Teuluoedd Cristianogawl, mor gymmwys i dderbyn lleshâd cyfammod Duw wrth eu ⁿ bedyddio, ac yr oedd ^o plant gynt mewn teuluoedd crefyddol i'w derbyn i gyfammod â Duw wrth ^p enwaedu arnynt. A'r plentyn a enir yn ^q freiniol, sydd ganddo gymaint cyflawnder i ragorfreintiau dinas, a'r hwn a bwrcasodd ei ddinasfraint â fwm o arian.

Oblegid eu bod yn addaw pob un o'r ddau trwy eu meichiau:] Megis yr Iachawyd plant gan Grift ar ffydd eu ^r tadau, ^s mam-mau, ^t u ceraint eraill: felly ^u teuluoedd cyfan a ciderbyniwyd i'w glanhau trwy fedydd, ar broffes eu ceraint megis eu meichniafon.

T rhai pan ddelont i oedran, y maent hwy eu hunain yn rhwym i'w gyflawni.] Fal nall all plant bychain, a phobl weiniaid eraill trasfyddont y cyfryw rai, gyflawni Rheol yr Apostol ^w weithio am eu bara, ac etto yd-ynt yn rhwym i weithio pan allant, felly plant, a phobl diwybod, pan ddelont i ^x oedran, ac yn gymmhwys i gymmeryd Athrawiaeth, ydynt yn Rhwym i weithredol gyflawniad y Edifeirwch, a ^y ffydd, y rhai a addawyd trostynt wrth eu bedyddio.

Er mwyn tragicwyddol gof am aberth &c.] Yr ail Sacrament o'r Testament newydd a elwir yn yr yscrythyr lân, yn ^z fwrdd yr Arglwydd

^m 1 Cor. 7. 14.

ⁿ Act. 16. 33.

^o Deut. 29. 10, 11,
12.

^p Gen. 17. 13.

^q Act. 22. 28.

^r Mar. 9. 17, 24,
25.

^s Mat. 15. 22, 28.

^t Luc. 7. 2, 3, 9, 10.

^u Act. 16. 15.

^w 2 Thes. 3. 10.

^x Jo. 9. 21.

^y Act. 17. 30.

^z Act. 19. 18.

¹ Rhuf. 4. 20, 21.

glwydd, ^b Swpper yr *Arglwydd*, a ^c thoriad ^d Cor. 11. 20
bara. Ac y mae yn dwyn henw yr *Arglwydd* lesu Grist, gan ei fod yn goffadwria-
eth safadwy o'r ^d Aberth o hono ef ei hun, ^d Heb. 10. 12.
a offrymmwyd unwaith: âc felly sydd i bar-
rhau yn ei Eglwys, hyd ei ail ^e ddyfodiad, ^e 1 Cor. 11. 26.
ynniwedd y byd.

Bara a gwin.] Fe ryngodd bodd i Grist
osod allan ein cyfagoſaf gymmundebed âg ef, ^f Jo. 1. 12.
trwy fdderbyn ac ^g ymborth ar luniaeth, ^g Jo. 6. 53.
trwy'r hwn y cynnalir ein ^h bywyd. ^h Jo. 6. 57.

ⁱ Bara yw Mâth ar ymborth anghenrhei- ^j Lev. 26. 26.
diol o wasanaeth mwyaf cyffredin, beuny-
ddiol, ac Jachusol: A'r gwîn yw gwlybwr, ^k 1 Tim 5. 23.
yr hwn sy'n gwasanaethu, nid yn unig i dor-
ri syched, ond hefyd i gynnorthwyo gwen-
did corphorawl. Yn gymaint a bod ^l Ba. 1 Psal. 104. 15.
ra a Gwin, gan eu bod yn rhagoraf yn eu
Rhyw, yn golod allan yn gymmhwyd, Y
^m lluniaeth petffaith y'prydol hwnnw y sydd ^m Jo. 6. 57.
i'w gael yngchrist.

Corph a gwaed Crist, &c.] ⁿ Y bara yr ⁿ 1 Cor. 11. 23.
hwn a dorrir, sydd yn arwyddoccau ^o corph ^o 1 Cor. 11. 24.
^a dorrwyd troſom ni: a'r ^p gwin a dywall. ^p Mat. 26. 27.
tir allan, sydd yn arwyddoccau ^q gwaed Crist ^q Mat. 26. 28.
a dywalltwyd troſom.

^Y Bara a'r Gwin y rhai a finiftrir, ydynt
yn arwyddoccau, ac yn felio ^r rhoddiad ^r Jo. 6. 51.
Crist â holl leshadau ei ^s farwolaeth i'r gwir ^s 1 Cor. 11. 26.
^t gredadyn. ^t Jo. 6. 35.

Corph a gwaed Crist a dderbynir yn
^u wîr ddiau i ^w galon y Cymmunwr tei. ^u Jo. 6. 55
lwng trwy râd ^x ffydd. ^w Jo. 6. 56.
^x Jo. 1. 12.

Cael cryfbau a diddanu ein eneidiau &c.] Megis y mae'r enaid neu'r dyn oddifewn,
sy' yma i'w borthi, yn y yspryd: felly y mae y Dih. 18. 14.
corph a gwaed Crist yn ^z ymborth y'prydol, ^z Jo. 6. 63.
ac i'w dderbyn mewn ^a modd ysprydol. ^a Jo. 6. 64.

b Mat. 26. 26, 29. Y bара аг Gwin ar fwrdd yr Argywydd ni newidir monynt yn eu natur, ond yn eu harfer neu gwasanaeth, gan eu bod yn arwyddion oddiallan a ordeiniwyd yn ol natur Sacramentau, i.e. arwyddocau rhyw beth y sydd oddiamewn a yn y prydol.

c 1 Cor. 11. 25. *Eu holi eu hunain &c.* Er mwyn teilwng dderbyniad y Sacrament Sanchaidd hwn, y gofynnir a ymholi o ddyn ei hun, yr hyd sydd yn bwrw fod cryn ddigonedd o wybodaeth gan y cymmunwr.

d 1 Cor. 11. 28. Mae'n rhaid i ni ein holi ein hunain yn ghylch y neilltudol bethau hyn:

e Gwers 39. 1. Diragrithrwydd ein hedifeirwch am bechodau, a aethont heibio.

g Efay. 1. 17, 18. 2. Ein & bryd i adgyweirio ein buchedd dros yr amser sydd i ddyfod.

b Jo. 7. 37, 38. 3. ^b Ymarfer gwir sydd, gan sychedu ar ol Crist.

i Act. 2. 46, 47. 4. Ein Diolgarwch i Dduw am y doniau y Dderbynir yma ganddo ef.

k 1 Cor. 11. 33. 5. Ein & cariad tuag at ddynion gan roi yn ewillygor, a maddeu iddynt; megis y

l Mat. 10. 8. mae duw yma yn gwneuthur yn rasuol a

DIWEDD.

F209432